

**”Ei voi olla läsnä joka tilanteessa”
Lastentarhanopettajien käsityksiä lapsiryhmäkoon
kasvamisesta**

Kaisu Hänninen
Pro gradu -tutkielma
Yleinen kasvatustiede
2017

Lapin yliopisto, kasvatustieteiden tiedekunta

Työn nimi: ”Ei voi olla läsnä joka tilanteessa” Lastentarhanopettajien käsityksiä lapsiryhmäkoon kasvamisesta

Tekijä: Kaisu Hänninen

Koulutusohjelma/oppiaine: Yleinen kasvatustiede

Työn laji: Pro gradu -työ_X_ Laudaturtyö__ Licensiaatintyö__

Sivumäärä: 71 sivua + 6 liitettä

Vuosi: 2017

Tiivistelmä:

Tutkielmani tarkoituksena on selvittää lastentarhanopettajien käsityksiä yli kolmevuotiaiden lasten ryhmäkoon kasvamisesta sekä sen merkitystä lastentarhanopettajan työlle. Tarkoitukseni on myös selvittää, mitä lastentarhanopettajat ajattelevat subjektiivisen päivähoito-oikeuden rajaamisesta, joka koskee kaikkia päivähoidon lapsia iästä riippumatta. Tavoitteenani on saada selville, miten lastentarhanopettajat kuvailevat omaa työtään, miten he suhtautuvat ryhmäkoon kasvamiseen, mitä haasteita ryhmäkoon kasvaminen tuo lastentarhanopettajalle, miten subjektiivisen päivähoito-oikeuden rajaaminen näkyy ryhmäkoon kasvamisessa sekä minkä kokoinen lapsiryhmä olisi ihanteellinen lastentarhanopettajien mielestä.

Kvalitatiivinen tutkimukseni perustuu fenomenografiseen lähestymistapaan. Käytin tutkimusmenetelmänä teemahaastattelua. Keräsin aineiston tammi-helmikuussa 2016. Haastatteluun osallistui 10 lastentarhanopettajaa Pohjois-Suomen kunnan neljästä eri päiväkodista. Analysoin aineiston teemoittelulla.

Tutkimuksessani mukana olevat lastentarhanopettajat eivät hyväksy ryhmäkoon kasvamista. Suurimmaksi huolenaiheeksi he kokevat sen, että pystyvätkö he yhä vastaamaan lasten tarpeisiin, koska ryhmäkoon kasvaessa kullekin lapselle annettava aika vähenee entisestään. He ovat myös huolissaan turvallisuudesta, sillä lapsia on liikaa suhteessa aikuisiin. Tämän lisäksi lastentarhanopettajat ovat huolissaan omasta terveydestään ja hyvinvoinnistaan, sillä heidän työmääränsä tulee lisääntymään ja arki vaikeutuu ryhmäkoon kasvamisen vuoksi. Subjektiivisesta päivähoito-oikeuden rajaamisesta lastentarhanopettajat eivät ole yksimielisiä. Suurin osa heistä pohtii sen käytännöllisiä seurauksia ryhmäkoon kannalta. Osa kannattaa rajausta perustellen kotia lasten kannalta parhaana paikkana. Toiset puolestaan eivät rajaisi oikeutta, sillä se eriarvoistaa lapset ja perheet. Suurin osa lastentarhanopettajista toivoisi ryhmässä olevan 15–20 yli 3-vuotiasta lasta ja kolme aikuista, koska silloin tilanteet olisivat turvallisempia ja samalla aikuinen voisi antaa kaikille lapsille riittävästi aikaansa ja huomiotaan.

Avainsanat: lastentarhanopettajat, varhaiskasvatus, ryhmät, kvalitatiivinen tutkimus, haastattelut

Muita tietoja:

Suostun tutkielman luovuttamiseen kirjastossa käytettäväksi _X_

Suostun tutkielman luovuttamiseen Lapin maakuntakirjastossa käytettäväksi __
(vain Lappia koskevat)

SISÄLLYSLUETTELO

1 JOHDANTO.....	5
2 VARHAISKASVATUS JA RYHMÄKOKO.....	8
2.1 Mitä on varhaiskasvatus?.....	8
2.2 Päiväkotitoiminnan varhaiskasvattajana.....	9
2.3 Ryhmäkoon määrittelyä.....	9
2.4 Ryhmäkoon kasvamisen haasteet.....	11
2.5 Eri alojen ammatti-ihmisten suhtautuminen ryhmäkoon kasvamiseen.....	12
3 LASTENTARHANOPETTAJA PÄIVÄKODISSA.....	14
3.1 Lastentarhanopettajan koulutus ja työtehtävät.....	14
3.2 Lastentarhanopettajan työaika.....	17
4 TYÖELÄMÄN MUUTOKSET JA TYÖSSÄ JAKSAMINEN.....	18
4.1 Työelämän tehostaminen.....	18
4.2 Työhyvinvointi.....	20
5 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN.....	22
5.1 Tutkimustehtävät.....	22
5.2 Laadullinen eli kvalitatiivinen tutkimus.....	22
5.3 Fenomenografia lähestymistapana.....	23
5.4 Haastattelu aineistokeruumenetelmänä.....	24
5.5 Teemahaastattelu aineistokeruumenetelmänä.....	26
5.6 Haastateltavien valinta.....	28
5.7 Teemoittelu analyysimenetelmänä.....	29
6 TULOKSET.....	32
6.1 Vastaajien taustatiedot.....	32
6.2 Lastentarhanopettajan tyypillinen työpäivä.....	33
6.3 Lastentarhanopettajat eivät hyväksy ryhmäkoon kasvamista.....	37
6.4 Ryhmäkoon kasvamisen merkitys lastentarhanopettajan työlle.....	44
6.5 Rajataanko subjektiivista päivähoito-oikeutta vai ei?.....	49
6.6 Lastentarhanopettajien näkemyksiä ihanteellisesta lapsiryhmäkoosta.....	52
7 JOHTOPÄÄTÖKSET.....	55
7.1 Tulosten yhteenvetoa.....	55
7.2 Tutkimuksen luotettavuuden tarkastelua.....	57
7.3 Tutkimuksen eettisyyden tarkastelua.....	58
8 POHDINTA.....	61

LÄHTEET.....	62
LIITTEET.....	72
Liite 1 Varhaiskasvatuslaissa esitetyt tavoitteet varhaiskasvatukselle.....	72
Liite 2 Saatekirje haastateltaville.....	73
Liite 3 Haastattelurunko haastateltaville.....	74
Liite 4 Saatekirje esihaastateltavalle.....	75
Liite 5 Haastattelurunko esihaastateltavalle.....	76
Liite 6 Tiedote lastentarhanopettajille.....	77

1 JOHDANTO

Tässä pro gradu -tutkielmassa on tarkoitus selvittää, mitä mieltä lastentarhanopettajat ovat yli kolmevuotiaiden lasten ryhmäkoon kasvamisesta. Toukokuun lopussa 2015 Suomen hallitus kertoi leikkauksistaan, joiden yhtenä kohteena on varhaiskasvatus (Niskakangas 2015; STT 2015a). Opetus- ja kulttuuriministeri Sanni Grahn-Laasonen kertoi, että tällä hallituskaudella varhaiskasvatuksesta leikataan 140 miljoonan euron edestä. Tähän päästään muun muassa sillä, että päiväkodissa ryhmäkokoja kasvatetaan yli kolmevuotiaiden ryhmässä. Uudistuksen jälkeen yhdellä kasvattajalla tulee olemaan kahdeksan lasta vastuullaan aikaisemman seitsemän sijaan. (Hallitus vastaa koulutusvälikysymykseen 2015.) 1.8.2016 alkaen kasvattajalla on vastuullaan kahdeksan yli kolmevuotiaasta lasta (Asetus lasten päivähoidosta 1973a/239, 6§). Tällä ryhmäkoon kasvamisen keinolla hallitus on arvioinut säästävänsä 67 miljoonaa euroa (Isotalo/STT 2015).

Toinen leikkauskeino on rajata subjektiivista päivähoito-oikeutta, mikä koskee kaikkia päivähoidon lapsia iästä riippumatta. Oikeuden rajaamisella hallitus on suunnitellut säästävänsä 62 miljoonaa euroa (Isotalo/STT 2015). Käytännössä subjektiivinen päivähoito-oikeuden rajaaminen tarkoittaa sitä, että enää vain päätoimisten työntekijöiden, yrittäjien ja opiskelijoiden lapset saavat kokopäiväisen päivähoitopaikan. Kaikilla lapsilla on kuitenkin oikeus puolipäiväiseen päivähoitoon eli 20 tuntia viikossa. Oikeuden rajaaminen tuli voimaan 1.8.2016. (Varhaiskasvatuslaki 1973/36, 11a§.)

Olen valinnut tutkimusaiheekseni lastentarhanopettajien käsitykset ryhmäkoon kasvamisesta, koska se on ajankohtainen aihe. Siitä on kirjoitettu paljon eri lehdissä, kuten Helsingin Sanomissa, Keskisuomalaisessa ja Lapin Kansassa, sekä puhuttu tv-ohjelmissa, esimerkiksi A-studiossa. Lisäksi minua kiinnostaa hyvin paljon tämä aihe, koska olen työskennellyt aikoinaan päiväkodissa lastentarhanopettajana. Näiden lisäksi minua hirvittää äitinä laittaa oma tyttäreni päivähoitoon, kun hallituksen leikkausehdotukset menivät läpi, esimerkiksi ryhmäkoon kasvamisen osalta.

Tästä pro gradu -tutkielmasta hyötyvät lastentarhanopettajat niin, että he voivat saada

vertaistukea. Heidän ei tarvitse olla yksin ajatuksiensa kanssa. Lisäksi valtio- ja kuntatasolla olevat päättäjät saavat tutkimustietoa siitä, mitä lastentarhanopettajat ovat mieltä ryhmäkoon kasvamisesta ja sen merkityksestä työssä sekä subjektiivisesta päivähoito-oikeuden rajaamisesta.

Tutkimukseni kohdejoukko muodostuu erään Pohjois-Suomen kunnan neljän eri päiväkodin 10 pätevistä lastentarhanopettajasta. Tutkimusmenetelmänä on puolistrukturoitu yksilöhaastattelu. Analyysimenetelmänä on teemoittelu.

Tutkimukseni keskittyy erityisesti lastentarhanopettajien käsityksiin siitä, mitä merkityksiä ryhmäkoon kasvamisella on lastentarhanopettajan työlle. Lisäksi käsittelen heidän näkemyksiään subjektiivisen päivähoito-oikeuden rajoittamisesta. Näitä ongelmia pyrin selvittämään viidellä alakysymyksellä: 1. Miten lastentarhanopettajat kuvailevat omaa työtään? 2. Miten lastentarhanopettajat suhtautuvat ryhmäkoon kasvamiseen? 3. Mitä haasteita ryhmäkoon kasvaminen tuo lastentarhanopettajalle? 4. Miten subjektiivisen päivähoito-oikeuden rajaaminen näkyy ryhmäkoon kasvamisessa? 5. Minkäkokoinen lapsiryhmä olisi ihanteellinen lastentarhanopettajien mielestä?

Tutkimukseni liittyy olennaisesti varhaiskasvatukseen, työn muutokseen ja työhyvinvointiin. Lastentarhanopettajat ovat varhaiskasvatuksen asiantuntijoita. Näin ollen he tiedostavat, miten heidän työnsä muuttuu, kun ryhmäkoot kasvavat ja subjektiivista päivähoito-oikeutta rajataan. Heillä on myös vahva tuntemus siitä, miten uudistukset vaikuttavat työhyvinvointiin.

Työn muutos on tärkeä teema tutkimuksessani, sillä uudistuksien myötä lastentarhanopettajan työ muuttuu. Ennen näitäkin uudistuksia työelämässä on tehty muutoksia, jotka ovat vaikuttaneet ihmisten työhön, esimerkiksi töissä on jatkuvasti kiire ja työn kuului olla tehokasta. Toisaalta työn muutos vaikuttaa lisäksi aina jollakin tavalla ihmisten hyvinvointiin. Sen takia tutkimukseni liittyy merkittävästi myös työhyvinvointiin.

Tutkielmani etenee niin, että aluksi kerron varhaiskasvatuksesta ja päiväkodista. Lisäksi määrittelen ryhmäkokoa ja kuvailen ryhmäkoon kasvamisen haasteita sekä eri alojen

ammatti-ihmisten suhtautumista ryhmäkoon kasvamiseen. Tästä siirryn esittelemään lastentarhanopettajan koulutusta, työtehtäviä ja työaika. Seuraavassa luvussa kerron työelämän muutoksista yleisesti ja päivähoidossa sekä työhyvinvoinnista. Viidennessä luvussa puolestaan kerron tutkimukseni toteutuksesta, esimerkiksi haastateltavien valinnasta sekä haastattelujen ja analyysin tekemisestä. Kuudennessa luvussa taas esittelen tutkimukseni tulokset. Seuraavassa luvussa on kerrottu tiiviisti tärkeimmät tutkimustulokset sekä pohdittu tutkimuksen luotettavuutta ja eettisyyttä. Lopuksi on pohdinta.

2 VARHAISKASVATUS JA RYHMÄKOKO

2.1 Mitä on varhaiskasvatus?

Varhaiskasvatuslain mukaan varhaiskasvatus merkitsee kokonaisuutta, joka koostuu lapsen suunnitelmallisesta ja tavoitteellisesta kasvatuksesta, opetuksesta ja hoidosta, joissa korostuu erityisesti pedagogiikka (Varhaiskasvatuslaki 1973/36, 1§). Lisäksi varhaiskasvatus on kasvatuksellista vuorovaikutusta, joka tapahtuu pienten lasten eri elämäntilanteissa. Sen pyrkimyksenä on auttaa pienten lasten tasapainoista kasvua, kehitystä ja oppimista. (Terveystieteiden tutkimuskeskus 2015; Ristioja & Tamminen 2010, 4.) Toisin sanoen varhaiskasvatus on yhteisöllistä toimintaa (Karila & Nummenmaa 2001, 15). Jos siis haluamme lasten parasta, meidän on annettava heille huolenpitoa ja huomiota sekä hankittava siihen kuuluvat resurssit (Smith 1996, 89). Tässä tutkimuksessa varhaiskasvatuksella tarkoitetaan samaa, kuin miten se on edellä määritelty.

Nykyään kunnan tehtävänä on järjestää päivähoitopalvelut niin, että ”lasten hoidon ja kasvatuksen tarve eri ikäryhmissä tulee tasapuolisesti ja paikallisten olojen edellyttämällä tavalla turvatuksi” (Asetus lasten päivähoidosta 1973a/239, 1§). Varhaiskasvatuspalvelut sisältävät joko kunnan tai yksityisen järjestämää päivähoitoa ja esiopetusta. Näiden lisäksi on myös muuta varhaiskasvatustoimintaa, esimerkiksi seurakuntien järjestämää kerhotoimintaa. (Puroila & Niskala 2003, 5.) Varhaiskasvatusta järjestetään päiväkodissa, perhepäiväkodissa tai muussa sille tarkoitettussa paikassa. Varhaiskasvatusta saavat kaikki ne lapset, jotka eivät ole vielä oppivelvollisuusikäisiä tai sitä vanhemmat, jos erityiset olosuhteet sitä vaatii eikä muuta hoitoa ole pystytty järjestämään. (Varhaiskasvatuslaki 1973/36, 1§, 2§.) Tässä tutkimuksessa varhaiskasvatus tapahtuu neljässä eri päiväkodissa eräässä Pohjois-Suomen kunnassa.

Varhaiskasvatuslaissa on määritelty kymmenen tavoitetta varhaiskasvatukselle, joiden perusteella varhaiskasvatustyötä tehdään. Yhtenä tavoitteena on se, että kaikkien lasten kokonaisvaltaista kasvua, kehitystä, terveyttä ja hyvinvointia kuuluu edistää lapsen iän ja kehityksen mukaan. Tavoitteena on myös taata, että vuorovaikutussuhteet varhaiskas-

vatushenkilöstön ja lasten välillä olisi mahdollisimman kestävä. Eräänä tavoitteena on lisäksi se, että tunnistetaan lapsen henkilökohtaisen tuen tarve ja organisoidaan asianmukaista tukea varhaiskasvatuksessa, tarpeen tullen tehdään yhteistyötä monialaisesti. (Varhaiskasvatuslaki 1973/36, 2a§.) Liitteessä 1 on kerrottu kaikki varhaiskasvatuksen tavoitteet.

2.2 Päiväkoti varhaiskasvattajana

Päiväkodiksi kutsutaan sitä tilaa, jossa on mahdollista järjestää varhaiskasvatusta (Varhaiskasvatuslaki 1973/36, 1§). Päiväkodit kuuluvat yhtenä osana julkiseen hyvinvointijärjestelmään (Karila & Nummenmaa 2001, 11). Lasten päivähoito kuuluu varhaiskasvatuspalveluun, jossa liitetään yhteen sekä lapsen oikeus varhaiskasvatukseen että vanhempien oikeus saada hoitopaikka lapselleen (Sosiaali- ja terveysministeriö 2002, 12). Päiväkotien toimintaan vaikuttavat yhteiskunnan säätelevät lait, normit ja voimavarojen suuntaaminen. Lisäksi yhteiskunnallinen sääteleminen vaikuttaa siihen, mitä odotuksia kohdistetaan tietyille toiminnalle ja asiantuntijuudelle. (Karila & Nummenmaa 2001, 11.)

Päivähoidon ydintehtävät ovat lasten hoito, kasvatusta ja opetus. Näiden lisäksi perustehtäviä ovat vanhempien kanssa tehtävä yhteistyö, verkostotyö (esimerkiksi neuvolat ja eri terapeutit) ja lastensuojelun tukitoimi. (Koivunen 2009, 11, 13.) Yksi tärkeimmistä tehtävistä lapsen päivähoitolla on lasten vanhempien tukeminen heidän kasvatustehtävänsään. Tukemisessa painottuu lisäksi varhaisen tukemisen näkökanta ja sen myötä ehkäisevän toiminnan merkitys. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2002, 12.)

2.3 Ryhmäkoon määrittelyä

Lapsiryhmäkoossa on tietty määrä lapsia suuressa ryhmässä. He ovat yhdessä säännöllisesti ja vuorovaikutuksessa toistensa kanssa. Samanaikaisesti he ovat vuorovaikutuksessa yhden tai useamman henkilökunnan jäsenen kanssa. Lapsisuhdeluku esitetään lain-säädännössä. (Wilson 2008.) Suomessa asetus lasten päivähoitosta määrittää

kasvattaja–lapsi–suhdeluvun. 1.8.2016 lähtien yhdellä kasvattajalla saa olla vastuullaan yli kolmivuotiaita lapsia kahdeksan (Asetus lasten päivähoidosta 1973a/239, 6§).

Ennen elokuuta 2016 päiväkodissa yhdellä ammatillisen kelpoisuuden omaavalla henkilöllä sai olla vastuullaan seitsemän yli kolmevuotiasta lasta (Asetus lasten päivähoidosta 1973b/239, 6§). Näin ollen ryhmässä voi olla enintään 21 lasta, kun kasvattajia on kolme. Opetus- ja kulttuuriministeri Sanni Grahn-Laasonen (Hallitus vastaa koulutusvälityksymykseen 2015) kertoi, että hallitus aikoo kasvattaa ryhmän kokoa niin, että yhdellä kasvattajalla olisi kahdeksan lasta vastuullaan. Uudistus tarkoittaisi sitä, että ryhmässä olisi 24 lasta, kun kasvattajia on kolme. Hän (A-studio: Talk 2015) perusteli leikkauksia sillä, että muiltakin sektoreilta joudutaan tekemään säästöjä. Yhtenä syynä oli myös se, että Suomen talous on heikko. Näin perusteltiin myös 90-luvulla, kuten Kauppisen (1995, 15) selvityksessä selviää. Ryhmäkokoja on suurennettu julkisen sektorin huonon taloudellisen tilanteen takia, sillä resurssit halutaan käyttää hyödyksi mahdollisimman hyvin.

Kun ryhmä on pieni ja vakaa sekä jäsenet samat, silloin ihmisten on helpompi toimia siinä. Tämä näkyy esimerkiksi siinä, että jokainen ryhmän jäsen tuntee toisensa ja työntekijät voivat auttaa lapsia paremmin. Lisäksi ryhmässä jäsenet eivät vaihdu niin, ettei siihen voisi varautua ja vaikuttaa etukäteen. (Rusanen 2011, 236.) Tätä on vaikea toteuttaa subjektiivisen päivähoito-oikeuden rajaamisen jälkeen. Käytännössä se tarkoittaa sitä, että ennen rajausta kaikilla lapsilla oli oikeus saada 40 tuntia viikossa eli kokoai-kaista päivähoitoa, mutta 1.8.2016 alkaen se on vain 20 tuntia viikossa eli puolipäiväistä päivähoitoa. Rajausta koskee esimerkiksi niitä lapsia, joilla ainakin toinen vanhemmista on kotona. Rajausta koskevat lapset voivat kuitenkin saada kokopäiväistä päivähoitoa, jos lapsen kehitys ja tuen tarve tai perheen olosuhteet edellyttävät sitä. (STT 2015b; STT & Manninen 2016.) Tilanne voi olla esimerkiksi sellainen, että lapsi tarvitsee tukea muun muassa sosiaalisen kehityksen tai oppimisen osa-alueella. Toisessa tilanteessa puolestaan vanhemmilla voi olla esimerkiksi päihteiden käyttöä. (Heinonen ym. 2016, 45.)

Subjektiivisen päivähoito-oikeuden rajauksen takia lapset tulevat vaihtumaan ryhmässä.

Käytännössä se tarkoittaa esimerkiksi sitä, että joku lapsi jää pois hoidosta, koska heidän perheeseen tulee vauva, jonka takia äiti jää kotiin. Pois jäävän lapsen tilalle tulee toinen lapsi.

2.4 Ryhmäkoon kasvamisen haasteet

Useimmat tutkimukset todistavat, että ryhmäkoon kasvaminen tuo päiväkodin henkilökunnalle lisää haastetta. Esimerkiksi Eva Siitonen (2011, 4, 23, 30) on selvityksessään tarkastellut sitä, mikä merkitys ryhmäkoolla on sekä lapsille että työntekijöille. Tutkimuksessa käy ilmi, että päivähoitoryhmän koolla on vaikutusta lapsen terveyteen ja myös hänen kehitykseensä. Lisäksi tutkimus osoitti, että isoissakin ryhmissä lapsia hoidetaan. Isot ryhmät kuitenkin vaikuttavat siihen, etteivät kaikki lapset tule nähdyiksi ja kuulluiksi. Iso ryhmä koko vaikuttaa myös siihen, että henkilökunnalla ei ole tarpeeksi aikaa lapsille. Suurin syy isoon ryhmäkokoon ovat niin sanotut prosenttilapset, joka tarkoittaa sitä, että osa lapsista ei ole joka päivä hoidossa. Erja Rusasen (2011, 236) tutkimuksen mukaan päivähoidon henkilökunta on yksimielinen siitä, että lapset kärsivät muun muassa ryhmäkokojen kasvamisesta ryhmädynamiikan näkökulmasta katsottuna.

Tarja Honkalampi, Marja-Kaarina Koskinen ja Oili Leppälampi (2007, 5) ovat puolestaan selvityksessään tutkineet muun muassa sitä, miten päiväkodissa toteutuu hoito- ja kasvatushenkilöstön ja hoidossa olevien lasten määrällinen suhde. Tutkimuksessa selviää, että yli puolet vastaajista arvioi, että päivittäin henkilökuntaa on liian vähän suhteessa lapsiin. Suurin syy tähän on se, että sijaisia ei palkata sairaslomiin eikä vuosilomiiin.

Niirasen (Hujala, Puroila, Parrila-Haapakoski & Nivala 1998, 188–189) tutkimuksen tulos oli esimerkiksi se, että aikuisen ja lapsen suhdeluvulla on vaikutusta muun muassa aikuisten käyttäytymiseen. Kun henkilökuntaa lisättiin, silloin henkilöstön poissaolot vähenivät. Toinen merkittävä tutkimustulos on se, että pienissä lapsiryhmissä myös itse aikuiset osallistuivat toimintaan, eivätkä jääneet vain valvomaan lapsia. Myös Loraine Dunn (1993, 219) sai omassa tutkimuksessaan saman tuloksen kuin Niiranen koskien aikuisten osallistumista toimintaan.

2.5 Eri alojen ammatti-ihmisten suhtautuminen ryhmäkoon kasvamiseen

Kun Suomen hallitus kertoi varhaiskasvatukseen kohdistuvista säästöistä ja sen toteuttamistavoista, kuten ryhmäkoon kasvamisesta, on mediassa puhuttu paljon säästöistä. Esimerkiksi Jyväskylän yliopiston varhaiskasvatustieteen professori Maarit Alasuutarin (Kivinen 2015) mielestä yli 3-vuotiaiden päiväkotilasten ryhmäkoon kasvamista ei pitäisi sallia, koska se on ristiriidassa uuden varhaiskasvatustilain kanssa. Laissa painotetaan sitä, että varhaiskasvatuksen lähtökohtana on lasten yksilöllisyyden huomioiminen. Aikuisen läsnäolo on lapsille erittäin merkittävä asia.

OAJ:n valtuutettu, rovaniemeläinen lastentarhanopettaja Tanja Rantala (Pylkkänen 2015) on puolestaan ihmeissään siitä, miksi nykyinen hallitus muuttaa uutta varhaiskasvatustilain, vaikka se ei ole vielä edes astunut voimaan. Mannerheimin lastensuojeluliiton Lapin piirin toiminnanjohtaja Mervi Kestilä on taas sen sitä mieltä, että hallitusohjelma on ristiriitainen, koska lapsen hyvinvointia tuetaan kehittämällä varhaiskasvatusta ja samalla myös ryhmäkokoja kuitenkin kasvatetaan, vaikka ne on vähän aikaa sitten saatu pienemmäksi. Lastentarhanopettaja Seija Kallon mielestä muutoksen myötä henkilökunnalta vaaditaan todella hyvää ammattitaitoa, jotta kyetään huomioimaan lasten erilaiset tarpeet. Lisäksi hän muistuttaa siitä, että myös lapset tarvitsevat tilaa leikkiäkseen ja leikkirauha kuuluu taata. (Pylkkänen 2015.)

Entinen päiväkodin johtaja ja nykyisin varhaiskasvatuksen tutkija Kati Rintakorpi (Astudio 2015) on myös sitä mieltä, että ryhmäkokoja ei saisi suurentaa. Hän perustelee sen sillä, että viimeiset kaksikymmentä vuotta Suomessa on pyritty kehittämään lapsilähtöistä varhaiskasvatusta, ja tällä uudistuksella mennään kehityksessä alaspäin. Lisäksi hän kertoo, että arjessa uudistus tulee näkymään esimerkiksi siinä, että lasten suhtautumisen rakentelu tulee hankalammaksi ja aikuiset eivät pysty kohtaamaan lapsia yksilöllisesti. Eli kun ryhmät ovat suuret, niin aikuisten ja lasten välinen vuorovaikutus on vä-

häistä (Rusanen 2011, 232).

Helsingin yliopiston yliopistonlehtori Nina Sajaniemi (Niemitalo 2015) on puolestaan sitä mieltä, että varhaiskasvatuksessa huomio tulisi kiinnittää enemmän henkilökunnan osaamiseen ja lasten ryhmäyttämiseen kuin ryhmäkoon pienentämiseen, sillä lasten stressitasoon vaikuttavat muutkin tekijät kuin ryhmäkoko. Keskeisessä asemassa on ammattitaitoinen henkilökunta, kun tilanne ryhmässä palautetaan turvalliseksi.

Lastentauteihin erikoistuneet lääketieteen ammattilaiset eivät myöskään hyväksy ryhmäkoon kasvamista, koska se lisää lasten sairastelua. Oulun yliopistollisessa sairaalassa työskentelevä lastentautien ja lasten infektiosairauksien erikoislääkäri Marjo Rengon mukaan päiväkodissa hoidossa olevat lapset sairastelevat eniten ja vähiten puolestaan sairastelevat kotihoidossa olevat lapset. Hänen mukaansa tähän kuuluvat ripuli ja hengitystieinfektiot. (Linnovaara/STT 2015.)

Lastentarhanopettajaliiton puheenjohtaja Anitta Pakasen (Kauhanen 2015) näkemyksen mukaan varhaiskasvatuksen taso heikkenee tuntuvasti kansainvälisesti, kun uusi hallitus nostaa ryhmäkokoja. OECD:n (Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestö) mukaan suomalainen varhaiskasvatus oli laadukasta vuonna 2013, koska päiväkotiryhmissä on vähemmän lapsia ja enemmän kasvattajia kuin mitä keskimäärin on OECD-maissa. Pienempi aikuinen–lapsi–suhdeluku merkitsee lapselle sitä, että hän saa huomiota ja tukea aikuiselta. Kasvattajalle se puolestaan tarkoittaa sitä, että hän voi keskittyä lapseen myös yksilönä. (Kirkas 2015, 10.)

Myös monet ammattiliitot, kuten OAJ (Opetusalan Ammattijärjestö) ja Lastentarhanopettajaliitto ovat suhtautuneet kielteisesti ryhmäkoon kasvamiseen. OAJ:n näkemyksen mukaan ryhmäkoon kasvaminen loukkaa lasten oikeuksia. Lastentarhanopettajaliiton mielestä puolestaan uusi laki ja henkilöstön mitoituksen muuttaminen ovat ristiriidassa keskenään. (OAJ 2015; Lastentarhanopettajaliitto 2015.)

3 LASTENTARHANOPETTAJA PÄIVÄKODISSA

3.1 Lastentarhanopettajan koulutus ja työtehtävät

Lastentarhanopettajia valmistuu sekä yliopistosta että ammattikorkeakoulusta (Puroila & Niskala 2003, 5). Yliopistosta valmistuu lastentarhanopettajia kasvatustieteen kandidaatin tutkinnolla. Sen suorittaminen kestää kolme vuotta. Valmistunut henkilö voi halutessaan jatkaa opintojaan maisteriksi. (Korhonen 2002, 3.) Ammattikorkeakoulusta puolestaan valmistuu sosionomeja. He, joilla erikoistuminen painottuu lapsiin ja nuoriin, saavat työskennellä varhaiskasvatuksessa. (Puroila & Niskala 2003, 5.) Ennen sosionomitutkintoa on ollut sosiaalikasvattajan tutkinto (Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL 2011, 8). Esiopetuksen antamiseen ovat oikeutettuja sekä lastentarhanopettajat että tietyn siirtymäkauden ajan sosionomit tai sosiaalikasvattajat, jotka ovat saaneet lisäkoulutuksen (Karila & Nummenmaa 2001, 35).

Lastentarhanopettajan työtehtäviä on useita. Lastentarhanopettajan tärkein työkuva on suhde lapsiin, koska hän huolehtii lapsen kasvusta, kehityksestä ja oppimisesta huomioiden lapset yksilöinä. Lisäksi hänen vastuullaan on vastata pienen lapsen tarpeisiin, joita ovat riippuvuus, turvallisuus, suojelu ja huolenpito. (Lastentarhanopettajan ammattietiikka 2004, 5–7.) Lastentarhanopettaja luo suhteen lapseen vuorovaikutuksen kautta. Toimiva vuorovaikutus edellyttää molemminpuolista luottamusta ja toistensa tuntemista. (Rouvinen 2007, 128.)

Lastentarhanopettaja on myös kasvatustyön tukija vanhemmille. Hän tukee vanhempia toimien lasten kasvun, kehityksen ja oppimisen asiantuntijana, mutta arvostaa kuitenkin vanhempien ensisijaista kasvatusoikeutta ja -velvollisuutta. Lisäksi lastentarhanopettaja keskustelee hienovaraisesti vanhempien kanssa kasvatuksellisista kysymyksistä. (Lastentarhanopettajan ammattietiikka 2004, 5–6.) Toimiva kasvatusyhteistyö lastentarhanopettajan ja lasten vanhempien välillä vaatii vanhempien kunnioittamisen, koska ”vanhemmat ovat lastensa kasvun ja kehityksen asiantuntijoita”. Lisäksi vanhempien kunnioittamiseen sisältyy heidän loukkaamattomuutensa vaaliminen, joka tapahtuu niin,

että lastentarhanopettajat miettivät ja valitsevat sanottavansa ja tekemisensä vanhempien suhteen. (Rouvinen 2007, 161–162.) Toisin sanoen vanhempien ja lastentarhanopettajien välillä on kasvatuskumppanuutta. Se merkitsee sitä, että henkilöstö ja vanhemmat ovat keskenään tasa-arvoisessa vuorovaikutuksessa ja he yhdessä tukevat lapsen kasvua, kehitystä ja oppimista. Lisäksi he ovat tähän tehtävään tietoisesti sitoutuneet ja toimimaan yhdessä. Kasvatuskumppanuudessa myös otetaan yhdessä vastuu pienten lasten hyvinvoinnista ja kehityksen tukemisesta. (Kaskela & Kekkonen 2006, 11, 13.)

Varhaiskasvatuslain mukaan päiväkodissa työskentelevän lastentarhanopettajan yhtenä työtehtävänä on laatia jokaiselle lapselle henkilökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma lapsen kasvatuksen, opetuksen ja hoidon toteuttamiseksi. Suunnitelmaan kirjataan tavoitteet ja niiden toimenpiteet sekä lapsen tarvitseman tuen tarve, tukitoimenpiteet ja niiden toteuttaminen. Lastentarhanopettaja laatii kyseisen suunnitelman yhdessä lasten vanhempien kanssa. Tarpeen vaatiessa suunnitelman tekemisessä voi olla mukana lapsen kehitystä ja oppimista tukevat muut viranomaiset, asiantuntijat ja muut tarvittavat tahot. (Varhaiskasvatuslaki 1973/36, 7a§.)

Lastentarhanopettajan työhön kuuluu myös tukea vanhemmuutta. Se on haastavaa ainakin neljästä syystä. Ensimmäinen on se, että nykyään perherakenteita on monenlaisia, koska avioerot ja uusperheet ovat lisääntyneet. Toiseksi, useissa perheissä on työttömyyttä, työsuhteiden epävakautta ja työelämän kuluttavuutta sekä perhe-elämän asettamia vaatimuksia, minkä välillä perheet joutuvat tasapainoilemaan. Kolmas syy on se, että lasten ja nuorten pahoinvointi sekä erityisen tuen tarpeet ovat lisääntyneet. Viimeinen peruste on se, että lapset ovat eri kulttuureista. (Puroila & Niskala 2003, 8–9.) Nämä lisäävät haasteita lastentarhanopettajan työlle, sillä he joutuvat kohtaamaan ja kuuntelemaan monenlaisia perheitä ja niiden ongelmia. Lisäksi heidän kuuluu ymmärtää eri kulttuureita, jotta he kykenevät auttamaan sekä lapsia että aikuisia.

Lastentarhanopettajan työkuvaan sisältyy niin ikään vastuunottaminen omasta itsestään ja ammatillisesta kasvustaan. (Lastentarhanopettajan ammattietiikka 2004, 6.) Opettajan itsestään huolehtiminen on suoraan yhteydessä lasten henkilökohtaisten tarpeiden tyy-

dyttämiseen, millä on merkittävä merkitys kasvatuksessa (Rouvinen 2007, 140). Lastentarhanopettaja kunnioittaa vastuullista tehtäväänsä ja arvioi omaa toimintaansa, jotta hän voisi kasvaa ja kehittyä työssään. Hän tekee työnsä niin hyvin kuin osaa, myöntää virheensä ja on valmis muuttamaan toimintatapojaan. Lisäksi hän tekee työtään koko persoonallisuudellaan, joten hänen on huolehdittava itsestään, koska lapsen etu vaatii sitä. (Lastentarhanopettajan ammattietiikka 2004, 6.) Toisin sanoen lastentarhanopettajat käyttävät omaa persoonaansa hyväkseen omassa työssään eli persoona toimii työvälineenä lastentarhaopettajilla (Rouvinen 2007, 87–88; Koivunen 2009, 129). Hän kuitenkin itse päättää, miten hän omaa persoonaansa käyttää työssään (Kiesiläinen 1990, 6). Joillakin opettajilla persoonaan kuuluu huumori, jonka käyttäminen luo toimintaan ja ajatteluun positiivisuutta. Huumori auttaa myös siinä, että työtä jaksaa tehdä. (Rouvinen 2007, 87–88.)

Pedagogisena asiantuntijana lastentarhanopettaja ottaa päävastuun varhaiskasvatuksen ydintehtävästä eli hän vastaa hoidon, kasvatuksen ja opetuksen suunnittelusta ja toteuttamisesta. Hänen tehtäviinsä liittyy myös luoda laadukas kasvu- ja oppimisympäristö. Työyhteisössä lastentarhanopettaja kannustaa ja tukee muita heidän työssään ja oppimisessaan sekä kunnioittaa heitä. Lisäksi hän työskentelee niin, että kaikkien työntekijöiden erilainen osaaminen on työyhteisön käytössä ja toimii yhteisön voimavarana parhaalla mahdollisella tavalla. (Lastentarhanopettajan ammattietiikka 2004, 6–7.) Lastentarhanopettajan arkeen kuuluu se, että päivittäin pyydetään ja annetaan apua työkavereille. Työkaverit myös toimivat tukena työssä jaksamisessa. (Rouvinen 2007, 158–159.)

Yhteiskunnassa lastentarhanopettaja toimii varhaiskasvatuksen asiantuntijana. Tällöin hän käsittää sen, kuinka merkittävää kasvatus- ja opetustyö on yhteiskunnassa. Varhaiskasvatuksen asiantuntijan tehtäviin kuuluu myös se, että lastentarhanopettaja huolehtii lapsen asioista yhteiskunnassa. Lisäksi hänen asiantuntemuksensa on käytössä lapsille, perheille ja yhteiskunnalle. Toiminnallaan lastentarhanopettaja turvaa ja edistää lapsen oikeutta arvokkaaseen lapsuuteen, hyvään elämään ja tulevaisuuteen. (Lastentarhanopettajan ammattietiikka 2004, 7.)

3.2 Lastentarhanopettajan työaika

Työajalla tarkoitetaan aikaa, jonka työntekijä käyttää työhönsä ja on työnantajan käytettävissä. (Työaikalaki 1996/605, 4§.) Lastentarhanopettajien viikkotyöaika on 38 tuntia 15 minuuttia (Kuntatyönantajat 2013, 169). Käytännössä se tarkoittaa sitä, että yhtenä päivänä viikossa lastentarhanopettaja lähtee töistä aikaisemmin eli hänellä on lyhennetty työpäivä.

Kaikki lastentarhanopettajille tarkoitetut työtehtävät täytyy ehtiä tehdä työaikana. Yleisesti katsottuna työajasta 8 % menee lapsiryhmän ulkopuolisiin tehtäviin. Niitä ovat esimerkiksi toiminnan yhteinen suunnittelu, oman lapsiryhmän toiminnan suunnittelu ja valmistelu sekä vanhempien tapaaminen. Näihin tehtäviin kuuluisi varata tarpeeksi aikaa. (OAJ 2010, 3.)

4 TYÖELÄMÄN MUUTOKSET JA TYÖSSÄ JAKSAMINEN

4.1 Työelämän tehostaminen

1990-luvun alussa Suomessa oli lama. Tuona aikana harjoitettiin leikkauspolitiikkaa, jolle annettiin tukea ekonomistin Joseph Schumpeterin ajatuksen myötä. Sen mukaan ”laman piti antaa tehdä tehtävänsä, jotta tehottomat osat kuihtuisivat pois voimavarojen tehokkaamman käytön tieltä”. (Yliaska 2014, 339, 350; Swedberg 2005, viii; Schumpeter 2005, 108–117.) Siitä lähtien työelämään onkin tullut sellainen ilmapiiri, jossa tekeminen ja aikaansaaminen on merkittävää. Useimmat suomalaiset ovat kokeneet, että ammattivaatimukset ja työn vaatimustaso ovat lisääntyneet vuodesta 1994 lähtien, koska kilpailuhenki kiristyi. Suomessa vallitsee kireä työtahti, sillä nykyään esimerkiksi vaaditaan tehokkuutta ja aikataulut ovat kiristyneet. Vuonna 2007 suurin osa suomalaisista palkansaajista koki aikatauluttamisen tiukkana. (Siltala 2007, 334, 366, 372.) Tämä näkyy myös päiväkodissa, sillä suurin osa kasvattajista kokee, että kasvatustyölle asetetut vaatimukset ovat liian vaativia, minkä saavuttamiseksi ei ole työssä varattu tarpeeksi aikaa (Tuukkanen 2013, 19).

Työntekijät ovat kokeneet, että työtahtia voi kaikkein vähiten määrätä itse. Vuodesta 1990 lähtien työntekijöiden vaikutusvalta työtahtiinsa on vähentynyt. Vuonna 1994 työntekijöistä 65 % oli sitä mieltä, että kiire on lisääntynyt. Vuonna 2000 monet ihmiset olivat sitä mieltä, että ”työtä on enemmän kuin ehtii tehdä”. Tietotyöläisistä yli 60 % koki, että eivät voineet tehdä työtään niin hyvin, kuin olisivat halunneet. Työntekijät ovat kokeneet, että kiire, mikä on kasvanut vuodesta 1977, haittaa työntekoa. Kaikissa ammattialoissa työuupumuksesta on tullut terveysriski, mikä on seuraus työtahdin kiristymisestä ja työn epävarmuudesta. Työntekijöiden pahimpia työuupumuksen oireita olivat voimattomuuden tunne ja väsymys. 70–80 % suomalaisista työntekijöistä valitti kiihrettä ja stressiä, vaikka sama määrä kuitenkin koki myös työn iloa ja imua riippumatta ammatista. Asiassa ei ole kuitenkaan ristiriitaa, sillä valituksen kohteena olivat työn ehdot ja puitteet, ei itse työ. (Siltala 2007, 367, 369–370, 388.)

Vuonna 2000 suomalaisista palkansaaajista lähes puolet koki, että he olivat kyvyttömiä irtautumaan työstä vapaa-ajalla. Yli puolet palkansaaajista puolestaan koki, että heidän työnsä jälki ei ollut osaamistensa tasolla. Työterveyslaitoksen työelämäutkija Kirsi Aholan mielestä nykypäivän systeemissä tunnollinen työntekijä ei voi olla usein tyytyväinen työnsä tuloksiin, koska laadukkaampaa tulosta vaaditaan niukemmilla resursseilla ja suunnitelmiin ei ole varattu joustovaraa. Näin ollen työntekijä turhautuu ja väsyä sekä kokee itsensä epäonnistuneeksi, kun pyrkii tekemään kaiken niin hyvin kuin osaa niukoilla resursseilla. Tämä näkyy päiväkodissa esimerkiksi niin, että tiukentuneista resursseista huolimatta henkilökunnan pitäisi ottaa yksilölliset tasot huomioon esiopetuksessa. Kun näin ei tapahdu, niin henkilökunnalla on omantunnon pistoksia. (Siltala 2007, 374, 545.)

Työn muutosta on myös tapahtunut päivähoidossa. Suomessa 1950-luvulle saakka päivähoitoa tarjottiin lähinnä niille lapsille, joiden äitien piti käydä töissä talouden takia. Vasta 1960-luvulla ymmärrettiin, että kokopäiväinen päivähoito on yksi keskeinen osa yhteiskunnan uudenaikaistumista. Tämä merkitsi sitä, että äideillä oli oikeus palkkatyöhön ja lapsilla puolestaan oikeus kasvatusympäristöön, joka on turvallinen ja toiminnallinen. (Anttonen & Sointu 2006, 47.)

1980-luvun lopussa päivähoitoa pystyttiin tarjoamaan kaikille, jotka sitä tarvitsivat. Samalla varhaiskasvatuksen laatuun kiinnitettiin huomiota, esimerkiksi lapsen psyykkiseen kehitykseen kuuluvista pysyvistä aikuissuhteista. Laatukeskustelu hiljeni 1990-luvun säästöjen takia, jolloin päiväkodeista tuli jälleen ”säilömoita”. Laman alussa oli tyyppillistä, että vain yksi hoitaja otti lapsia vastaan ja toinen hoitaja tuli töihin iltapäivällä. 1990-luvun puolivälissä 20:tä lasta hoiti periaatteessa kolme hoitajaa, mutta käytännössä yleisesti kaksi. Näin ollen yhdellä hoitajalla voi olla pahimmillaan jopa 25 lasta hoitettavana. Lisäksi hoitajat eivät ehtineet tehdä lasten kanssa sitä tärkeintä; jutella ja olla. (Siltala 2007, 541–543.) Eli lasten piti tottua päivähoidossa suurimpiin ryhmäkokoihin sekä aikuisten vähyyteen (Mikkola & Nivalainen 2011, 9). 2000-luvulla varhaiskasvatuksen arki on muuttunut Suomessa yhteiskunnallisten muutoksien myötä. Muutoksia ovat olleet esimerkiksi uudet perhemuodot ja kansainvälistyminen. (Cacciatore, Riho-

nen & Tuukkanen 2013, 21.)

Viimeisen parinkymmenen vuoden aikana työympäristö on muuttunut yhä vaativammaksi (Oulasmaa & Riikonen 2013a, 7). Lastentarhanopettaja Taru (Siltala 2007, 465–466) kaipaileekin työkavereidensa kanssa mennyttä työrauhaa ja työniloa. Tarun mielestä viime vuosikymmenen aikana ”jatkuvat riittämättömyyden tunteet ovat vaivanneet”, koska hyvänä työntekijänä opettaja sitoutuu monenlaisiin kehityskeskusteluihin ja projekteihin perustehtävänsä lisäksi. Uusia projekteja aloitetaan, vaikka edelliset ovat kesken. Tärkeää on, että ulospäin näyttää hyvältä, vaikka työntekijät eivät jaksakaan olla mukana. (Siltala 2007, 465–466.)

Nykyään kasvattajien arkipäivään kuuluukin varsinaisen työnteon lisäksi selvitä muun muassa resurssipulasta ja ärsyttäviltä tuntuvista lapsista. Siksi monet päiväkodin työntekijät tuntevat negatiivisia tunteita, kuten pettymystä ja turhautumista työpaikallaan. Näiden lisäksi he ovat kiireisiä. (Oulasmaa & Riikonen 2013a, 6.)

4.2 Työhyvinvointi

Ihmisen hyvinvointiin vaikuttaa hyvin paljon työelämän muutokset. Suurin osa suomalaisten kokemasta työväsymyksestä on syntynyt jatkuvasta ja nopeasta työelämän muutoksesta. Työn muuttumisen myötä tulee oppimishaasteita, joihin ei keritä tarpeeksi nopeasti vastaamaan, kun työskennellään kovan työpaineen alaisena. Ratkaisemattomien työongelmien takia ihmisten voimavarat työhön vähenevät ja hyvinvointi kärsii. (Aro 2002a, 10–11.)

Ihmiselle tulee aina vastaan stressitilanne, kun hän kohtaa merkityksellisen muutoksen. Suuri todennäköisyys stressin syntymiselle on, jos ennen muutosta työssä on ollut tiukkaa ja kiirettä. Ihminen myös stressaa sellaisessa tilanteessa, jossa hän kokee, että hänen voimavaransa eivät riitä täyttämään vaatimuksia. Ihminen kokee muutoksen menetyksenä, jos hän ei voi siihen vaikuttaa ja näkee sen vaikutukset huonona asiana. (Aro 2002a, 60–61.)

Työhyvinvoinnin ylläpidolla pyritään siihen, että työntekijät ovat koko työuransa ajan terveitä ja työkykyisiä. Tähän tavoitteeseen päästäkseen työntekijän kuuluu huolehtia omasta terveydestään. Sen lisäksi työhyvinvointiin kuuluu hyvä ryhmähenki, työkavereiden arvostaminen yksilöllisyydessä ja asiantuntijuudessa sekä toimiva palautekulttuuri. (Ristioja & Tamminen 2010, 5.) Työhyvinvointiin vaikuttaa myös se, että työntekijällä on mahdollisuus yksin tai työkollegoidensa kanssa käsitellä omaa työtään ja siihen kuuluvia tunteita (Aro 2002b, 111). Tämä edellyttää sitä, että työyhteisön ilmapiiri on myönteinen ja kannustava (Oulasmaa & Saloheimo 2013, 79). Työhyvinvoinnin tärkeässä asemassa on johtaja ja tietenkin myös itse työntekijät (Ristioja & Tamminen 2010, 5).

Hyvinvoivat ja ammattitaitoiset työntekijät ovat tärkein voimavara varhaiskasvatuspalveluissa. Tässä työssä työntekijöitä kuormitetaan sekä fyysisesti että henkisesti, esimerkiksi kuormittavista tekijöistä lasten nostamiset ja perheiden ongelmat. Tämän takia työntekijöiltä vaaditaan laaja-alaisia valmiuksia. (Ristioja & Tamminen 2010, 4–5.) Kasvattajien energiaa kuluu lisäksi muun muassa sellaisiin lapsiin, jotka koko ajan haavat aikuisen huomiota (Cacciatore ym. 2013, 31).

5 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

5.1 Tutkimustehtävät

Tutkimuksessani on tarkoitus selvittää eräässä Pohjois-Suomen kunnassa työskentelevien pätevien lastentarhanopettajien käsityksiä siitä, mitä merkityksiä ryhmäkoon kasvamisella on lastentarhanopettajan työlle. Lisäksi käsittelen heidän näkemyksiään subjektiivisen päivähoito-oikeuden rajoittamisesta. Tutkimuskysymykset ovat seuraavat:

- Miten lastentarhanopettajat kuvailevat omaa työtään?
- Miten lastentarhanopettajat suhtautuvat ryhmäkoon kasvamiseen?
- Mitä haasteita ryhmäkoon kasvaminen tuo lastentarhanopettajalle?
- Miten subjektiivisen päivähoito-oikeuden rajaaminen näkyy ryhmäkoon kasvamisessa?
- Minkäkokoinen lapsiryhmä olisi ihanteellinen lastentarhanopettajien mielestä?

5.2 Laadullinen eli kvalitatiivinen tutkimus

Kvalitatiivisessa eli laadullisessa tutkimuksessa perustana on todellisen elämän kuvaaminen sekä faktojen löytäminen tai paljastaminen (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007, 157). Tutkimuskohteena on usein ihminen ja hänen maailmansa (Varto 1992, 23). Tämä tutkimus on laadullinen, koska pyrkimyksenä on ymmärtää, mitä ryhmäkoon kasvaminen ja subjektiivisen päivähoito-oikeuden rajaaminen merkitsee lastentarhanopettajan työssä.

Olemukseltaan kvalitatiivinen tutkimus on kokonaisvaltaista tiedon hankintaa, ja aineisto hankitaan luonnollisissa, todellisissa tilanteissa. (Hirsjärvi ym. 2007, 160.) Usein aineisto on tekstiä, joka on syntynyt muun muassa tutkijasta riippuen, kuten erilaiset haastattelut (Eskola & Suoranta 1998, 15; Mäkelä 1990, 47). Menetelmät kannattaa valita niin, että tutkittavat saavat oman näkemyksensä ja äänensä kuuluviin. Laadullisessa tut-

kimuksessa tutkija luottaa siihen tietoon, jonka hän on saanut omilla havainnoillaan ja tutkittavien kanssa käydyistä keskusteluista. (Hirsjärvi ym. 2007, 160.) Tämän tutkimuksen aineiston keräämisessä on otettu huomioon vastaajien omat näkemykset ja heidän äänensä on päässyt kuuluviin. Tutkijana luotan haastateltavien sanaan.

Hypoteesittomuus merkitsee kvalitatiivisessa tutkimuksessa sitä, että tutkijalla ei ole täysin valmiita ennakkokäsityksiä tutkimuskohteesta tai tutkimuksen tuloksista. On kuitenkin otettava huomioon, että tutkijalla saattaa olla omia kokemuksia asiasta. Näistä kokemuksista ei kuitenkaan saa luoda estettä, jotka rajaisivat tutkimuksellisia toimenpiteitä. (Eskola & Suoranta 1998, 19–20.) Lastentarhanopettajan töitä tehneenä minulla on tutkittavasta ilmiöstä omia mielipiteitä, mutta ne eivät ole vaikuttaneet tutkimuksen tekemiseen, vaan työkokemus on auttanut paremmin ymmärtämään tarkasteltavaa ilmiötä.

5.3 Fenomenografia lähestymistapana

Fenomenografia on laadullinen lähestymistapa, jota käytetään kasvatustieteellisessä tutkimuksessa. Fenomenografian tutkimuksessa tutkitaan erilaisten arkipäivän ilmiöihin liittyviä käsityksiä sekä niiden monenlaisia ymmärtämisen tapoja. Tutkimuskohteena ovat ihmisten erilaiset käsitykset tutkittavasta ilmiöstä, mitä pyritään kuvailemaan, analysoimaan ja ymmärtämään. Aineistona voi olla esimerkiksi yksilöhaastattelut. Aineistonkeruussa on tärkeää, että kysymyksenasettelu on avointa, sillä silloin saadaan erilaiset käsitykset esille aineistosta. (Huusko & Paloniemi 2006, 162–164; Häkkinen 1996, 5, 14-16; Niikko 2003, 29, 31, 46.)

Fenomenografisessa tutkimuksessa ei olla kiinnostuneita väitelauseista, jotka käsittävät todellisuutta. Fenomenografisessa tutkimuksessa pyritään sen sijaan kuvaamaan ”ihmisten käsityksiä todellisuuden ilmiöistä”. Peruslähtökohtana on etsiä käsitysten eroja tiettyssä ryhmässä. Halutaan tietää, mitä käsitykset sisältävät ja ”miten ne ovat suhteessa toisiinsa”. (Huusko & Paloniemi 2006, 165; Ahonen 1996, 116–117; Niikko 2003, 15–17, 20.) Ei siis olla kiinnostuneita löytämään syitä siihen, miksi toiset ihmiset ajattelevat eri tavalla kuin muut henkilöt (Häkkinen 1996, 25).

Tässä tutkimuksessa on tarkoitus tutkia lastentarhanopettajien käsityksiä ryhmäkoon kasvamisesta sekä subjektiivisen päivähoito-oikeuden rajaamisesta. En siis etsi syitä siihen, miksi toiset haastateltavat ajattelevat tutkittavasta ilmiöstä eri tavalla kuin toiset. Aineistona on 10 pätevän lastentarhanopettajan yksilöhaastattelut. Haastattelukysymyksiin vastaajat ovat vastanneet omin sanoin, joten erilaiset käsitykset tutkittavasta ilmiöstä kävi ilmi aineistosta.

5.4 Haastattelu aineistokeruumenetelmänä

Haastattelu on päämenetelmä kvalitatiivisessa (laadullisessa) tutkimuksessa. Haastattelun päämääränä on selvittää, mitä ihmiset ajattelevat tutkittavasta asiasta. (Hirsjärvi ym. 2007, 199–200; Eskola & Suoranta 1998, 86; Tuomi & Sarajärvi 2003, 73–74.) Se on eräänlainen keskustelu, missä tutkija ja tutkittava ovat suorassa kielellisessä vuorovaikutuksessa keskenään (Hirsjärvi ym. 2007, 199; Eskola & Suoranta 1998, 86; Tiittula & Ruusuvuori 2009, 13). Ohjatussa keskustelussa tutkija esittää kysymyksiä sekä kuuntelee merkityksiä, joita ilmaistaan ja haastateltava vastaa (Warren 2001, 83, 85).

Haastattelulle on monia syitä, miksi tutkijat valitsevat sen tutkimusmetodiksi. Eräs syy on se, että halutaan painottaa sitä, että tutkimustilanteessa ihminen nähdään subjektina. Tutkittavalle kuuluu antaa mahdollisuus puhua omista asioistaan mahdollisimman vapaasti. Tutkimuksessa tutkittava luo merkityksiä ja on aktiivinen. Yhtenä syynä menetelmän valintaan on lisäksi se, että tutkijalla on mahdollisuus haastattelussa nähdä tutkittava, hänen eleensä ja ilmeensä. Haastateltavalla puolestaan on mahdollisuus haastattelussa selittää itsestään ja aiheesta avoimemmin kuin mitä tutkija kykenee ennalta ennustamaan. Tutkijat valitsevat haastattelun myös siksi, että tutkimuksen aihe tiedetään jo etukäteen muodostavan vastauksia monipuolisesti ja moniin suuntiin. Lisäksi tutkija tahtoo selkiyttää saatavia vastauksiaan. Saatavia tietoja pyritään myös syventämään, esimerkiksi niin, että kysytään perusteluita esitetyille mielipiteille. Tarpeen mukaan saateen tehdä lisäkysymyksiä. (Hirsjärvi ym. 2007, 200–201.)

Valitsin haastattelun aineistonkeruumenetelmäksi, koska halusin tietää, mitä lastentarhanopettajat ovat mieltä ryhmäkoon kasvamisesta sekä subjektiivisesta päivähoito-oikeuden rajaamisesta. Lisäksi ajattelin, että haastattelulla saan heidän mielipiteensä parhaiten esille. Haastattelussa he kertoivat vapaasti omia ajatuksiaan ja mielipiteitään kysyisistä aiheista. Haastattelussa pystyin myös tekemään haastateltaville tarpeen vaatiessa tarkentavia kysymyksiä, esimerkiksi perusteluita heidän mielipiteilleen. Lisäksi ennen haastattelua kysyin vielä haastateltavilta, onko heillä jotain kysyttävää tutkimuksesta. Osa vastaajista kyseli vielä tutkimuksestani, esimerkiksi sitä, mitkä ovat minun tutkimuskysymykseni lyhyesti.

Haastattelun tarkoituksena on saada tietoa tutkittavasta ilmiöstä. Haastattelun onnistumisen kannalta on järkevää antaa haastateltaville etukäteen tutkittavaksi haastattelukysymykset. Näin ollen he voivat tutustua aiheeseen ennen kuin tulevat haastatteluun. Kysymykset on helppo antaa samalla, kun sovitaan haastatteluluvasta ja haastattelun ajankohdasta. On hyvä huomioda se, että ihmiset eivät suostu haastatteluun, jos he eivät tiedä, mistä on oikeastaan kyse. (Tuomi & Sarajarvi 2003, 75.) Haastattelutilanteessakin pätee tutkittavien itsemääräämisoikeus ja vapaaehtoisuus. Käytännössä se tarkoittaa sitä, että tutkittava voi halutessaan jättää vastaamatta kysymyksiin, jos hän ei halua käsitellä sitä. (Kuula 2006, 108.)

Tutkimuksessani olin ennen haastatteluita lähettänyt sähköpostitse tai antanut suoraan paperiversiona kaikille haastateltaville sekä saatekirjeen (liite 2) että haastattelurungon (liite 3), jotta he voivat tutustua etukäteen kysymyksiin. Päätin tehdä näin, jotta he tietävät, mitä tulen heiltä kysymään ja näin ollen he eivät olisi niin hermona haastattelutilanteessa. Kaikki tutkittavat olivat haastattelussa mukana vapaaehtoisesti. Heille annettiin myös mahdollisuus kieltäytyä vastaamasta kysymyksiin, mutta näin ei käynyt kenenkään osalta.

Haastattelut on mahdollista järjestää monessa paikassa, esimerkiksi haastateltavan työpaikalla. Yksilöhaastattelun kannalta haastattelupaikka kannattaa valita perustellusti, sillä paikalla on väliä, koska ihmiset kertovat asioita eri tavalla eri paikoissa. Paikka kannattaa miettiä tutkimusongelmien kannalta. (Eskola & Suoranta 1998, 91.) Paikan

valintaan vaikuttavat lisäksi käytettävissä olevat resurssit ja haastateltavat (Hirsjärvi & Hurme 2004, 73). Tässä tutkimuksessa haastattelut tehtiin haastateltavien työpaikoilla, tarkemmin ottaen joko johtajan työhuoneessa tai henkilökunnan taukokuoneessa. Haastattelupaikka valittiin haastateltavien tahdosta, koska haastattelut tehtiin joko ennen työpäivän alkua tai työpäivän aikana. Näin jälkikäteen ajateltuna, haastattelun ajankohdan olisi voinut sopia paremmin, koska osalla haastateltavista oli mielessään kiire, kun työtehtävät odottivat.

5.5 Teemahaastattelu aineistokeruumenetelmänä

Teemahaastattelu eli puolistrukturoitu haastattelu etenee etukäteen valittujen ja oleellisten teemakysymysten sekä niihin liittyvien tarkentavien kysymysten avulla (Tuomi & Sarajärvi 2003, 77). Puolistrukturoidussa haastattelussa kysymysten muotoilu ja järjestys on kaikille sama. Kaikilta haastateltavilta kysytään samat kysymykset, joissa ei ole käytetty vastausvaihtoehtoja, vaan haastateltavat kertovat vastauksensa omin sanoin. (Eskola & Suoranta 1998, 87; Tiittula & Ruusuvuori 2009, 11.) Robsonin (1995) mukaan kysymykset ovat etukäteen määrättyjä, mutta haastattelijalla on lupa vaihdella niiden sanamuotoa. Puolistrukturoidulle haastattelulle on tyypillistä se, että kaikkia haastattelun näkökohtia ei ole lyöty lukkoon, vaan vain osa niistä. (Hirsjärvi & Hurme 2004, 47.)

Tässä tutkimuksessa käytettiin teemahaastattelua (liite 3), koska etukäteen oli valittu tietyt teemakysymykset liittyen ryhmäkoon kasvamiseen ja subjektiivisen päivähoito-oikeuden rajaamiseen. Haastattelussa tein tarpeen vaatiessa tarkentavia kysymyksiä tai lisäkysymyksiä haastateltavalle. Esimerkiksi kysyin perusteluita heidän näkemyksilleen. Lisäksi vastaajat vastasivat vapaasti ja omin sanoin esitettyihin kysymyksiin.

Teemahaastattelun välttämätön ja merkittävä osa on esihaastattelu, joka tehdään lopullisen haastattelurunon jälkeen. Sen tavoitteena on kokeilla haastattelurunkoa, aihepiirien järjestystä ja oletettujen kysymysten muotoilua. Näitä kaikkia on vielä mahdollista muuttaa esihaastattelun jälkeen. Lisäksi esihaastattelun avulla saadaan tietää, kuinka

kauan haastattelut keskimäärin kestävät. (Hirsjärvi & Hurme 2004, 72–73.) Esihaastatteluun olisi hyvä pyytää muitakin kuin ystäviä, koska heidän kanssaan keskustelu sujuu paremmin kuin tuntemattomien ihmisten kanssa. Heidän kanssaan tulee myös mietittyä haastattelun kannalta tärkeitä, mutta yksinkertaisia asioita, kuten pukeutumista ja kielen käyttöä. Lisäksi esihaastattelussa on hyvä kokeilla nauhurinkäyttötaitoa, jos sitä saa käyttää haastattelussa. Nauhurista kannattaa sopia samaan aikaan kuin haastattelustakin; sen ajasta ja paikasta. Haastateltavalla on täysi oikeus kieltäytyä nauhoittamisesta. (Eskola & Suoranta 1998, 89–90.)

Tähän tutkimukseen sain esihaastateltavan niin, että kysyin häneltä suoraan, suostuuko hän esihaastateltavaksi, mihin hän suostui. Hän oli pätevä lastentarhanopettaja. Hän ei ollut minulle etukäteen tuttu henkilö. Esihaastattelun ajasta ja paikasta sovimme sähköpostitse. Samalla laitoin hänelle saatekirjeen (liite 4) ja haastattelurungon (liite 5). Esihaastattelu tehtiin joulukuussa 2015 esihaastateltavan työpaikalla, koska hän halusi niin, sillä hän sai esimieheltään luvan tulla esihaastatteluun työaikana. Esihaastattelussa käytin nauhuria, johon kysyin lupaa esihaastateltavalta. Esihaastattelu kesti noin 15 minuuttia.

Esihaastattelun jälkeen esihaastateltava antoi minulle palautetta. Hänen mielestään kaikki meni ihan hyvin. Ainut asia, mikä häntä häiritsi, oli se, että hän ei nähnyt esihaastattelutilanteessa haastattelukysymyksiä. Hän ehdottikin, että haastateltavalla voisi myös olla haastattelukysymykset näkyvillä. Päädyin lopulta siihen, että jos haastateltava haluaa kysymykset esille, hänellä saa ne olla siinä.

Esihaastattelun jälkeen kävin haastattelun läpi miettien sitä, tarvitseeko haastattelurunkoa (liite 5) muokata ennen varsinaisia haastatteluita. Muokkasin sitä niin, että kysymillinen ryhmäkoko pitäisi olla päiväkodissa -kysymyksen aikaisemmin, mitä alun perin olin suunnitellut. Lisäsin myös haastattelurunkoon (liite 3) kysymyksen, että mitkä ovat perustelut liiton kannalle, mitä ei ollut esihaastattelurungossa.

5.6 Haastateltavien valinta

Haastateltavien valintaan vaikuttaa se, mitä ollaan tutkimassa. Kun tutkitaan käsityksiä, tutkittavilla ei välttämättä tarvitse niistä olla omia kokemuksia. (Vilkka 2009, 114.) Omassa tutkimuksessani oletin, että kellään haastateltavalla ei olisi kokemusta isosta lapsiryhmäkoosta, koska laki ei ollut vielä silloin voimassa. Tästä huolimatta muutamalla haastateltavalla oli kuitenkin jo kokemusta isosta lapsiryhmäkoosta.

Lastentarhanopettajat tuovat harvoin julkisuuteen ongelmia työpaikan olosuhteista (Keltikangas-Järvinen 2012, 72–73). Omaan tutkimukseen valitsin haastateltaviksi lastentarhanopettajia, koska halusin antaa heille mahdollisuuden kertoa oman mielipiteensä ryhmäkoon kasvamisesta sekä subjektiivisen päivähoito-oikeuden rajaamisesta. Näin ollen he saivat oman äänensä kuuluville. Lisäksi valitsin lastentarhanopettajat haastateltaviksi, koska he ovat varhaiskasvatuksen asiantuntijoita.

Velvollisuusetiikan ja ihmisten itsemääräämisoikeuden kunnioittamisen mukaan tutkittavat saavat itse päättää, haluavatko osallistua tutkimukseen vai eivät. Jotta tutkittava voi tehdä päätöksen, hänelle on annettava tarpeeksi tietoa tutkimuksesta. Tiedot sisältävät perustiedot tutkimuksesta, sen toteuttajista, tutkittavilta kerättävien tietojen käyttötarkoituksesta sekä mitä osallistuminen merkitsee konkreettisesti, esimerkiksi kuinka paljon osallistuminen vie aikaa. Tutkittavalla on myös mahdollisuus perua osallistumisensa tutkimukseen jälkikäteen, jolloin kaikki hänen tietonsa pitää poistaa tutkimusaineistosta. (Kuula 2006, 22–23, 61–62, 86–87.) Peruuttamisen lisäksi tutkittavalla on oikeus ottaa tutkijaan yhteyttä jälkikäteen ja tarkentaa sanottavansa, jos hän on tullut katumapäälle siitä, mitä hän on aiemmin kertonut tutkijalle (Tiittula & Ruusuvuori 2009, 17).

Tässä tutkimuksessa lähetin joulukuussa 2015 kolmelle eri päiväkodin johtajalle sähköpostia, koska tällä tavalla johtajat voivat oman aikataulunsa mukaan selvittää lastentarhanopettajilta, jos joku heistä voisi tai haluaisi osallistua tutkimukseen, ja sitten johtaja voi vastata minulle. Lähetetyssä mailissa esittelin itseni ja kerroin, että olen tekemässä pro gradua tästä aiheesta. Samalla kysyin, milloin voisin tulla päiväkodille kertomaan tarkemmin tutkimuksestani. Kukaan päiväkodin johtajista ei vastannut minulle, joten lä-

hetin heille uudelleen viestiä tammikuussa 2016. Silloin tuli vastauksia ja jokaisen kohdalla toimin eri tavalla. Yksi päiväkodin johtaja antoi minulle suoraan yhden halukkaan haastateltavan puhelinnumeron, johon sitten soitin ja sovimme haastattelun. Toinen päiväkodin johtaja puolestaan laitto viestiä, että tämä päivä ja kellonaika sopii heille, jolloin kävin paikan päällä kertomassa tutkimuksestani ja sovimme samalla haastatteluista. Tästä päiväkodista sain neljä haastateltavaa. Kolmas päiväkodin johtaja taas viestitti, että heillä ei ole aikaa ja pahoitteli sitä.

Kolmen edellisen päiväkodin lisäksi laitoin myös kolmelle muulle päiväkodin johtajalle sähköpostia. Erään johtajan kanssa sovimme, että lähetän hänelle tiedotteen (liite 6), jonka hän välittää eteenpäin. Tämän jälkeen päiväkodista ei kuulunut mitään. Toisen johtajan kanssa sovimme puhelimesta tapaamisesta. Kävin siellä sovittuna päivänä ja sain kaksi haastateltavaa lisää. Viimeisessä päiväkodissa kävin sovittuna päivänä, jolloin sain sovittua kolme haastattelua. Näin ollen minulla on aineistona kokonaisuudessaan 10 haastattelua neljästä eri päiväkodista. Haastateltavista kukaan ei ollut minulle entuudestaan tuttu.

Ennen haastatteluja olin lähettänyt sähköpostitse tai antanut suoraan paperiversiona kaikille haastateltaville sekä saatekirjeen (liite 2) että haastattelurungon (liite 3), jotta he voivat tutustua etukäteen kysymyksiin. Päätin tehdä näin, jotta he tietävät, mitä tulen heiltä kysymään ja näin ollen he eivät ole niin hermostuneita haastattelutilanteessa. Kaikki tutkittavat olivat haastattelussa mukana vapaaehtoisesti. Kukaan haastateltavista ei ole perunut osallistumistaan tutkimukseen jälkikäteen. Kukaan ei myöskään ottanut jälkikäteen yhteyttä ja tarkentanut sanottavaansa.

Haastattelut toteutettiin tammi-helmikuussa 2016. Haastattelut kestivät keskimäärin 17 minuuttia. Yhtä lukuun ottamatta kaikilla haastateltavilla oli haastattelurunko edessään. Muutama haastateltava oli tehnyt muistiinpanot ennen haastattelua.

5.7 Teemoittelu analyysimenetelmänä

Litterointi eli sanasanainen puhtaaksikirjoitus on osa aineiston analyysiä. Litterointi on mahdollista tehdä koko haastattelukeskustelusta tai valikoiden, kuten pelkästään teema-alueista tai haastateltavan puheesta. (Hirsjärvi & Hurme 2004, 138; Hirsjärvi ym. 2007, 217.) Joka tapauksessa litteroinnissa ei saa mennä muuttamaan tai muokkaamaan haastateltavien puhetta (Vilkkä 2009, 116). Litteroinnin avulla aineistosta saa sujuvasti havainnoitua tutkimuksen kannalta merkittävät yksityiskohdat (Tiittula & Ruusuvuori 2009, 16).

Litterointi on työlästä ja aikaa vievää. Aineiston litteroinnin tarkkuudelle ei ole olemassa selviä sääntöjä. Tarkkuus riippuu tutkimustehtävästä ja tutkimusotteesta. Esimerkiksi litterointia ei tarvitse tehdä yksityiskohtaisesti, jos ollaan kiinnostuneita haastattelun asiasisällöstä. Purkamisessa kannattaa olla käytössä erityinen purkulaite, jonka avulla on mahdollista säädellä kirjoittamisnopeutta. Aineisto puretaan ehdottomasti suoraan tietokoneelle, jotta vältetään ylimääräisiltä aineistojen siirroilta. (Hirsjärvi & Hurme 2004, 138–140; Ruusuvuori 2010, 424–425.) Ennen litterointia olisi kuitenkin tiedettävä kaksi asiaa: minkälaista analyysiä on aikomus tehdä sekä onko aikomus käyttää aineiston analyysissä jotakin tietokoneille kaavailtua analyysiohjelmaa (Hirsjärvi ym. 2007, 217).

Tammi-maaliskuun 2016 aikana litteroin kaikki haastattelut. Pyrkimyksenä oli heti haastattelun jälkeen litteroida kyseinen haastattelu, mutta jos edellisen haastattelun litteroiminen oli kesken, tein sen ensin loppuun ennen uuden haastattelun litteroimista. Tein siis haastatteluiden litteroimista haastatteluiden välissä. En kuitenkaan tehnyt muutoksia haastattelurunkoon (liite 3), vaikka litteroin haastatteluita haastatteluiden välissä, koska se olisi ollut epäreilua toisia haastateltavia kohtaan. Lisäksi haastattelurungon muuttaminen haastatteluiden välissä olisi ollut ongelmallista tutkimukseni analyysivaiheessa, sillä silloin olisi ollut vaikea teemoitella vastauksia.

Litteroin kaikki haastattelut suoraan tietokoneelle tekstitiedostoon. En tehnyt litterointia kovin yksityiskohtaisesti, koska olen kiinnostunut pelkästään haastatteluiden sisällöstä. Tein litteroinnin siis niin, että kirjoitin jokaisen sanotun sanan ylös ja merkkasin hakusulkeiden sisälle sellaisen kohdan, minkä sanoista en saanut selvää. En kuitenkaan mer-

kannut esimerkiksi taukoja tai naurua. Litteroinnin purkamisessa käytin nauhuria apuna.

Teemoittelu on yksi analyysimenetelmistä. Teemoittelulla tarkoitetaan sitä, että analyysivaiheessa tarkastellaan sellaisia aineistosta esiin tulleita ominaisuuksia, jotka ovat yhteisiä monelle haastateltavalle. (Hirsjärvi & Hurme 2004, 173.) Toisin sanoen tekstistä pyritään löytämään keskeisimmät asiat (Moilanen & Räihä 2010, 55). Ne voivat perustua teemahaastattelun teemoihin, ja odotettavaa onkin, että vähintään perusteteemat tulevat esille. Sen lisäksi nousee esiin runsaasti muitakin aiheita, jotka saattavat olla kiinnostavampia kuin alkuperäiset teemat. (Hirsjärvi & Hurme 2004, 173.) Teemoittelu kannattaa valita aineiston analyysitavaksi jonkin käytännöllisen ongelman ratkaisemiseksi. Tällöin tarinoista saadaan käytännöllisen tutkimusongelman osalta keskeistä tietoa. (Eskola & Suoranta 1998, 179.)

Valitsin teemoittelun analyysimenetelmäksi, koska tarkasteltavani ilmiö on käytännöllinen. Lisäksi keräsin aineiston teemahaastattelulla, joten minulla oli jo valmiiksi tietyt teemat, jotka ajattelin olevan pääteemoja haastatteluissa. Nämä kyseiset teemat olivat lasten tarpeiden tyydyttäminen, turvallisuus ja hyvinvointi. Valitsin nämä teemat haastattelun kysymyksiin oman työkokemukseni kautta. Perusteemojen lisäksi odotin tulevan muitakin tärkeitä teemoja esille. Analyysivaiheessa perusteemat tulivat hyvin esille. Perusteemojen lisäksi tuli muitakin teemoja ilmi, kuten sosiaaliset suhteet ja fyysiset tilat.

Kvalitatiivisen aineiston anonymiteetin säilyttämiseksi on kolme keinoä. Ensimmäinen on se, että henkilönimet ja muut erisnimet, kuten työpaikat ja asuinalueet, poistetaan tai muutetaan. Toinen keino on se, että harkinnanvaraisesti poistetaan tai muutetaan arkaluonteisia tietoja. Viimeisenä tapana on se, että taustatiedot luokitellaan kategorioihin. (Kuula 2006, 214.)

Yksityisyyden kunnioittaminen merkitsee tutkimuksessa kahta asiaa. Ensinnäkin, itse tutkittavilla on oikeus määrittää sitä, mitä he haluavat antaa tutkimuksen käyttöön. Toiseksi, tutkimusteksti on kirjoitettava niin, että tutkittavia ei voi millään tavalla tunnistaa. Käytännössä se tarkoittaa sitä, että tunnisteet joko poistetaan aineistosta tai ne muute-

taan. (Kuula 2006, 64, 112.) Toisin sanoen tutkittavia on aina suojeltava ja kunnioitettava tutkimuksessa (Vilkkä 2009, 33).

Omassa tutkimuksessani en kerro tarkasti, missä Pohjois-Suomen kunnassa olen tutkimukseni tehnyt, jotta haastateltavia ei pysty tunnistamaan. Samasta syystä en myöskään paljasta päiväkotien nimiä. Lisäksi olen sitaatteihin laittanut vain lyhenteen, esimerkiksi H1. H tarkoittaa haastateltava ja numero puolestaan sitä, monesko haastattelu on kyseessä. Olen myös valinnut sellaiset sitaatit, joista ei voi tunnistaa haastateltavaa, päiväkotia eikä kuntaa, missä olen haastattelut tehnyt.

6 TULOKSET

6.1 Vastaajien taustatiedot

Haastattelun alussa (liite 3) kysyin taustakysymyksiä, jotka olivat ikä, koulutus, työkokemus, päiväkodin kuvailu sekä lapsien ja henkilökunnan määrä ryhmässä. Haastateltavista nuorin oli 34-vuotias ja vanhin puolestaan 56-vuotias. Keski-ikältään haastateltavat olivat 48 -vuotiaita.

Kaikki haastateltavat ovat päteviä lastentarhanopettajia. Viidellä henkilöllä on sosionomin (AMK) tutkinto. Yksi heistä on vielä suorittanut sosionomin ylemmän ammattitutkinnon. Neljällä vastaajalla on lastentarhanopettajan tutkinto. Yksi vastaaja on puolestaan hankkinut lastentarhanopettajan kelpoisuuden lukemalla itsensä kasvatustieteen maisteriksi ja niiden lisäksi käynyt varhaiskasvatuksen opinnot. Muutamilla vastaajilla oli ennen nykyistä tutkintoa myös muita tutkintoja.

Vastaajien työkokemus päiväkotityöstä vaihteli 14 vuodesta 30 vuoteen. Keskimäärältään kaikilla vastaajilla on pitkä työkokemus päiväkotityöstä. Osalla vastaajista oli päiväkotityön lisäksi muutakin työkokemusta. Osa vastaajista oli myös työskennellyt moneenlaisissa ryhmissä, aina alle 3-vuotiaitten ryhmästä eskariryhmään ja kaikkea siltä väliltä.

Mahtavat tilat, ihana johtaja, hyvä henki. (H2)

Edellä mainittu sitaatti kuvastaa hyvin sitä, minkälaisissa päiväkodeissa vastaajat työskentelevät. Suurin osa vastaajista työskentelee isossa päiväkodissa, loput puolestaan pienessä päiväkodissa. Suurin osa haastateltavista työskentelee mielellään nykyisessä työpaikassaan, sillä tilat ovat upeita ja mahtavia. Lisäksi henkilökunnan keskuudessa vallitsee hyvä ilmapiiri.

Yli 3-vuotiaitten ryhmät vaihtelivat 15 lapsesta 24 lapseen. Eräs vastaaja työskenteli alle 3-vuotiaitten ryhmässä, jossa on 12 lasta. Muutamissa ryhmissä on mukana erityislapsia. Yli puolet vastaajista kertoi, että heidän ryhmässään on kaksi lastentarhanopettajaa ja yksi lastenhoitaja. Pari haastateltavaa vastasi, että heidän ryhmässään on puolestaan kaksi lastentarhanopettajaa ja kaksi lastenhoitajaa. Yhdellä vastaajalla oli taasen ryhmässään yksi lastentarhanopettaja ja kaksi lastenhoitajaa. Vajaa puolet mainitsi myös, että he saavat tarpeen vaatiessa apuun päiväkotiapulaisen. Joissakin ryhmissä löytyy myös henkilökohtainen avustaja, ryhmäavustaja, erityisavustaja tai harjoittelijoita.

6.2 Lastentarhanopettajan tyypillinen työpäivä

Tässä tutkimuksessa yli puolet haastateltavista kertoi tyypillisestä päivärytmistään. Näistä lähes puolet muistutti, että se riippuu siitä, mihin työvuoroon tulee. Mutta pääpiirteissään päivärytmi menee seuraavanlaisesti: Aamulla tullaan töihin ja otetaan lapsia vastaan, minkä jälkeen on aamupala. Tämän jälkeen on aamupiiri ja pienryhmätoiminta/ohjattu toiminta. Ulkona käydään ennen lounasta. Syönnin jälkeen lapset lähtevät nukkumaan, minkä jälkeen syödään välipala. Seuraavaksi on lasten vapaata leikkiä, uloslähtö ja kotiin. Hjorthin ja Yrttiahon (2002, 80) mukaan säännöllinen, toistuva päiväjärjestys on tärkeä asia lapsiryhmän toiminnan kannalta.

Päivärytmin lisäksi lastentarhanopettajat kertoivat, mitä he tekevät päiväuniaikaan, elleivät ole nukkumahuoneessa nukuttamassa ja valvomassa lapsia. Päiväuniaikaan he

käyvät monenlaisissa palavereissa, kuten oman tiimin tiimipalaverissa tai päiväkodin yhteisessä tiedotuspalaverissa. Petteri Mikkolan ja Kirsi Nivalaisen (2011, 66) mukaan kerran viikossa olevalla talonpalaverilla varmistetaan arjen sujuminen. Viikoittaisella tiimipalaverilla puolestaan varmistetaan se, että työtiimillä on aikaa keskustella ryhmän asioita rauhassa.

Ja sitten, kun haluaisi vielä tehdä erilaisia juttuja, että valmistelisi sitä, että ei oo lapset paikalla, mutta siihen on aika vähän mahdollisuutta nykyään siihen suunnitteluun aikaa. Sitten tällainen vanha lastentarhanopettaja, joka on tottunut tekee sen suunnittelun aina kotona, niin tekee sen oman työn, työn tuntimäärän päätteeksi sitten vielä kotona. (H3)

Uniaikaan lastentarhanopettajat pyrkivät myös monesti suunnittelemaan ja valmistelemaan toimintojaan, mutta he kaipaavat siihen lisää aikaa, mitä ei kuitenkaan ole. Näin ollen osa lastentarhanopettajista tekee suunnittelutyönsä kotona. Muutama vastaaja kuitenkin kertoi, että heille on varattu yksi työvuoro suunnittelulle, mistä on itse pidettävä kiinni.

Uniaikaan lastentarhanopettajat myös auttavat toisiaan, esimerkiksi käyvät lukemassa satua toisessa ryhmässä, jotta sen ryhmän henkilöstö pääsee pitämään oman tiimipalaverinsa. Lisäksi lastentarhanopettajat pitävät yhteyttä yhteistyökumppaneille ja tapaavat vanhempia. Näiden lisäksi uniaikaan lastentarhanopettajat hoitavat juoksevia asioita, kuten katsovat ja vastaavat sähköposteihin tai täyttävät päiväkirjaa. Eräs vastaaja muistutti, että uniaika kannattaa hyödyntää, kuten seuraavasta sitaatista käy ilmi.

Niin sitä, niin se ois, se semmonen uniaika semmonen, mitä pitäis osata hyödyntää, kaikkien työntekijöitten siihen omaan tarpeeseen ja omaan, omaan ammat-
tiinsa ja näin. (H6)

Tutkimuksessani lastentarhanopettajat myös kuvasivat tyypillistä työpäiväänsä erilaisilla adjektiiveilla. Kaksi lastentarhanopettajaa kertoo omasta työpäivästään seuraavalla tavalla:

Vaihtelevia, päivät ovat erittäin vaihtelevia. (H5)

Lapsilla hirveesti asiaa ja ne pyytää, että tuu mun kanssa ja tuu mun kanssa ja ei ku mä oon nyt näitten kanssa, että sitten kohta tuun sun kanssa, että, että semmonen kiireinen. (H3)

Useimmat vastaajat kertoivat, että heidän päivänsä ovat vaihtelevia ja kiireisiä. Karoliina Tuukkasen (2013, 19) tutkimuksessa vaihtelevat työpäivät koettiin yhtenä osana arjen rikkauksista. Kiire puolestaan syntyy siitä, että nyky-yhteiskunnassa pyrkimyksenä on tehdä työtä tehokkaasti, jotta syntyisi tulosta (Ylitapio-Mäntylä 2009, 178). Omassa tutkimuksessa haastateltavat kertoivat päivänsä olevan myös säpisevä, vauhdikas, monipuolinen ja monenlainen sekä toisinaan rauhallinen. Usein päivähoiton arki onkin vauhdikasta (Cacciatore ym. 2013, 36).

Vastaajat kertoivat myös, mitä työtehtäviä heille normaalisti kuuluu. Eräs vastaaja kertoo yhdestä työtehtävästään seuraavasti:

Se yhteistyö ja vuorovaikutus sitten lasten ja vanhempien kanssa. Joskus voi olla sitten se päivä, että on niitä, että työtetään sitä lasten varhaiskasvatussuunnitelmia vanhempien kans. (H9)

Kaikki lastentarhanopettajan työtehtävät liittyvät aina jollakin tavalla lapsiin. Päivittäin lastentarhanopettajat ovat vuorovaikutuksessa lasten kanssa eri tilanteissa. Lastentarhanopettajat ovat myös vuorovaikutuksessa paljon lasten vanhempien kanssa, esimerkiksi lasten varhaiskasvatussuunnitelmaa tehtäessä. Riikka Riihosen ja Karoliina Tuukkasen (2013, 72) mukaan tärkeintä varhaiskasvatuksessa on vuorovaikutus lasten ja aikuisten välillä. Oleellista on myös aikuisten välinen kasvatuskumppanuus.

Aamupäivällä on ohjattua toimintaa ja sitten paljon lasten kanssa olemista, leikkimistä. (H1)

Pukeutumistilanteissa ohjaaminen ja avustaminen ja sisälle tulo tilanteet tietenkin, vaatehuolto siinä sisälle tullessa. (H10)

Tutkimuksessani korostui, että lastentarhanopettajan työtehtäviin kuuluu myös lasten kanssa oleminen ja leikkiminen. Tulkitsen, että oleminen lasten kanssa on aktiivista; ollaan sekä fyysisesti että henkisesti läsnä. Outi Ylitapio-Mäntylän (2009, 200) tutkimuksen mukaan lasten kanssa toimiminen kuuluu lastentarhanopettajan perustyöhön. Riihosen ja Tuukkasen (2013, 65) mukaan aikuiset voivat tukea lasten itsetuntoa ja vahvistaa pysyvien ihmissuhteiden rakentumista aidolla ja välittömällä läsnäolollaan. Omassa tutkimuksessani vastaajat kertoivat myös, että heidän tehtävänä on lisäksi joko suunniteltu tai suunnittelematon ohjaaminen, esimerkiksi pukemisessa tai toiminnassa.

Pääsääntöisesti, jos näin sanoo, niin se on lasten kasvun ja kehityksen tukemista. (H9)

Yhtenä työtehtävänä lastentarhanopettajat mainitsivat erilaiset pyrkimykset/tavoitteet. Yhtenä tavoitteena on tyydyttää lasten tarpeet sekä tukea lapsen kasvua ja kehitystä. Pyrkimyksenä on myös puuttua lasten ristiriitatilanteisiin tai leikki-tilanteisiin. Tavoitteena on myös havainnointi ja dokumentointi. Esikoulussa tavoitteena on lisäksi toteuttaa esiopetustavoitteet ja laaja-alaista oppimista.

Sitten tulee juurikin tämä riittämättömyyden tunne, että kaikkemme me täällä yritämme tehdä. (H6)

Että harvoin on semmoista hetkiä, ettei tietäs, mitä tekkee, että aina on jotakin odottamassa. (H2)

Pari haastateltavaa kertoi, että työtä tehdessään he tuntevat itsensä riittämättömäksi. Tulkitsen riittämättömyyden tunteen niin, että he yrittävät tehdä työnsä parhaalla mahdollisella tavalla, mutta se ei riitä. Eräs vastaaja myös huomautti, että aina riittää tekemistä. Riihosen ja Tuukkasen (2013, 72) tutkimus osoitti, että työntekijöillä ei ole mahdollisuutta tehdä työtään niin hyvin kuin haluaisivat tai osaisivat, minkä myötä he kokevat

riittämättömyyden tunnetta, uupumusta sekä stressiä. Ylitapio-Mäntylän (2009, 196–197) tutkimuksen mukaan lastentarhanopettajat voivat kokea riittämättömyyden tunnetta siitäkin, että he pelkäävät, etteivät saa lapsia hallintaansa riittävän hyvin. Lisäksi he saattavat kokea riittämättömyyden tunnetta, koska he kokevat epäonnistumista kasvattajana.

6.3 Lastentarhanopettajat eivät hyväksy ryhmäkoon kasvamista

Sehän on ihan hirveä ajatus. (H6)

En pidä sitä mitenkään järkevänä. (H1)

Kaikki haastateltavat olivat sitä mieltä, että ryhmäkokoja ei saisi kasvattaa. Suurin osa vastaajista kuvaili kantaansa vahvoilla adjektiiveilla, kuten kamala, hirveä, järkyttävä ja kammottava. Muutama vastaaja oli puolestaan tynnempiä, vaikka olivatkin ryhmäkoon kasvamista vastaan.

Sitten tämä, minkä itte koen tosi tärkeänä, että lasten yksilöllinen kohtaaminen, niin se vaikeutuu entisestään, että tuntuu, että on päiviä, että ei kerkee jokaisen lapsen kanssa sanakaan vaihtamaan tai se on hyvin semmosta olematonta, niin entistä vaikeammaksi muuttuu. (H10)

Ja ennen kaikkea se, että lapsi ei tuu kuulluksi. Siis sillä ei oo sitä syliä ja aikuis-ta ja sitten, kun aatellaan yhteiskunnallisesti, ja jos vanhempien kiire, stressi kasvaa ja sitten jos täällä päivähoitossakaan meillä aikuisilla ei oo aikaa kuunnella, niin on tosi surullista. (H5)

Tässä tutkimuksessa lastentarhanopettajat perustelivat kielteisen kantansa monilla asioilla. Yhtenä suurena huolenaiheena heillä kaikilla on lasten tarpeet ja niiden toteuttaminen. He kertoivat, että on haastavampaa kohdata kaikki lapset yksilöllisesti sekä antaa jokaiselle lapselle tarpeeksi aikaa ja syliä, mikäli ryhmäkoot kasvavat. Siitosen

(2011, 24, 30) selvityksen mukaan ammattilaiset haluavat antaa syliä ja turvaa lapsille sekä taata lapsen parhaan. Valitettavasti henkilökunnalla ei kuitenkaan ole tarpeeksi aikaa kaikille lapsille, jotta kaikki tulisivat nähdyksi ja kuulluksi riittävällä tavalla. Ylitapio-Mäntylän (2009, 88) mukaan lastentarhanopettajilla on vähän aikaa kohdata lapsia, koska heillä menee aikaa myös muun muassa dokumentointityöhön.

Omassa tutkimuksessani vastaajat myös kertoivat, että on vaikeampi saada kiltimpien, arempien ja hiljaisempien lasten ääni kuuluviin ja että heidän huomioiminen jää vähemmälle haastavampien lasten takia. Vastaavanlaisen tuloksen ovat saaneet Raisa Cacciato-re, Riikka Riihonen ja Karoliina Tuukkanen (2013, 33, 35) tutkimuksessaan. Varhaiskasvatuksen ammattilaiset käyttävät enemmän aikaa vilkkaisiin ja aggressiivisiin lapsiin kuin ujoihin ja hiljaisiin lapsiin. Näin ollen ujut ja arat lapset eivät välttämättä saa riittävästi yksilöllistä varhaiskasvatusta.

Ja sitten se, että mikä huolestuttaa, niin se, että ku ryhmässä on kuitenkin näitä erityisen tuen tarvitsevia lapsia, niin sitten se varhaisen erityisen tuen ja sen avun takaaminen, että mihin sitten pystyt ja kerkeät. (H9)

Tässä tutkimuksessa osa vastaajista perusteli kantaansa sillä, että heillä on vaikeampi pystyä auttamaan lapsia, missä he tarvitsevat apua, esimerkiksi huomata ja puuttua oppimisvaikeuksiin. Yhtenä huolenaiheena on myös erityislapset ja heidän tarpeensa. Riihosen ja Tiihosen (2013, 64) tutkimuksen mukaan resurssipulasta johtuen erityistä tukea tarvitsevat lapset eivät välttämättä saa tarvitsemaansa tukea.

Siinä tulee lapsille sosiaalisia suhteita paljon enemmän taas lissää, kun on enemmän ihmisiä. (H1)

Tässä tutkimuksessa osa lastentarhanopettajista perusteli näkemystään sillä, että sosiaalisia suhteita tulee lisää, jos ryhmäkoko kasvaa. Heinosen ym. (2016, 122) mukaan henkilöiden määrän lisääminen lisää kontaktisuhteita. Esimerkiksi 15 hengen ryhmässä kontaktisuhteita on 105, kun taas 25 hengen ryhmässä kontaktisuhteita on jo 300. Mikolan ja Nivalaisen (2011, 32) mukaan suuressa ryhmässä kaikilla lapsilla ei ole mah-

dollisuutta olla vuorovaikutuksessa aikuisen kanssa. Omassa tutkimuksessani eräs lastentarhanopettaja kertoi, että ryhmäkoon kasvaessa voi olla hankala ihmisten tietää, kelle kukakin puhuu, kuten seuraavasta sitaatista näkyy. Saman vastaajan mielestä ryhmäkoon kasvaessa ryhmät muistuttavat muurahaispesää.

Ja jos meillä aikuisilla on vaikea pongata, että kelle se tuokin puhuu, niin voi vain kuvitella, että mitä ne pienet miettii, että kellehän toi käsky olikaan, että pe-seppä kädet tai teeppä jotaki. (H6)

Yhtenä huolena lastentarhanopettajilla on terveys/hyvinvointi. He kertoivat, että ryhmäkoon kasvaminen näkyy heidän työmääränsä lisääntymisessä ja arjen vetämisen hankaloitumisessa, mikä vaikuttaa heidän hyvinvointiinsa ja terveyteensä. Vakituista henkilökuntaa kuormitetaan erityisesti silloin, kun joku on sairas tai koulutuksessa ja sijaista ei palkata. Siitosen (2011, 24) selvityksen mukaan suuret lapsiryhmät kuormittavat henkilökuntaa suuresti ja heidän voimavaransa on koetuksella.

Riihosen ja Tuukkasen (2013, 67) tutkimuksen mukaan ammattihenkilöistä on usein pulaa päiväkodeissa, koska ei ole varaa palkata tarpeeksi työntekijöitä. Lisäksi useissa yksiköissä lyhytaikaisia sijaisia on jouduttu palkkaamaan henkilökunnan sairastelun vuoksi. Äkillisiin poissaoloihin on kuitenkin vaikea saada aina sijaista. Suunniteltuihin poissaoloihin saadaan sijainen paremmin. Näin ollen käy helposti niin, että henkilökuntaa siirretään toiseen ryhmään, esimerkiksi sairastapauksen vuoksi. (Siitonen 2011, 25.) Kuka huolehtii lapsen kasvusta, jos esimerkiksi työntekijä tai työyhteisö uupuu? Lapsella on kuitenkin oikeus varhaiskasvatuksessa saada jaksava, motivoitunut ja ammattitaitoinen työntekijä, joka välittää lapsen hyvinvoinnista. (Mikkola & Nivalainen 2011, 84.)

Se melutaso nousee, että onko se ennää sitten järkevää. (H9)

Että monesti tuntuu, että sitten ku ihan leikistäkin tulee jo niin paljon meteliä, ihan, joka ei ole tahallista aiheutettua, vaan se ihan kuuluu siihen leikkiin. (H3)

Tässä tutkimuksessa osa vastaajista kertoi, että ryhmäkoon kasvaessa melutaso nousee,

mikä väsyttää ja saattaa aiheuttaa päänsärkyä. Siitosen (2011, 24) selvityksen mukaan suurin osa ammattilaisista kokee melun ja levottomuuden ongelmaksi. Cacciatoren ym. (2013, 36) tutkimuksessa puolestaan selvisi, että ammattilaiset kokevat työpaikallaan jatkuvaksi häiriöksi hälinän ja kovan melun. He olivat myös huolissaan siitä, että kova melu aiheuttaa keskittymisvaikeuksia ja levottomuutta. Heitä kuitenkin harmittaa koko ajan hiljentää ja rajoittaa luonnostaan äänekkäiden lasten sanomisia. Omassa tutkimuksessani eräs vastaaja kuitenkin muistutti, että leikkiin kuuluu äänet, mistä syntyy tahontonta melua, kuten edellisessä sitaatista kävi ilmi.

Sitten on tartuntataudit, niin enemmän lapsia, enemmän kontakteja, niin ne herkemmin leviää, enemmän leviää siinä ryhmässä. (H10)

Omassa tutkimuksessani muutaman vastaajan mielestä tartuntataudit leviävät ryhmäkoon kasvamisen myötä. Terveyskysymykset ovatkin esillä suuressa ryhmässä (Siitonen 2011, 24). Lastentautien ja lasten infektiosairauksien erikoislääkäri Marjo Rengon (Linnovaara/STT 2015) mukaan ryhmäkoon kasvaminen lisää sairastelua, johon kuuluu muun muassa ripuli ja hengitystieinfektiot.

Ja sitten entistä enemmän aikaa kuluu näihin perushoitotilanteisiin, sisälle tulot, uloslähöt, kaikki tämmöset näin vie entistä enemmän aikaa. Ja sitten ristiriitailanteitten selvittäminenkin vie enemmän aikaa, ku on enemmän lapsia ja ristiriitoja pääsee syntymään enemmän, ku on enemmän lapsia. (H10)

Useimmat lastentarhanopettajat perustelivat kantaansa suurten ryhmäkokojen vastustamiseen arjen sujumisen vaikeutumisella. Se tulee vaikeutumaan, koska aikaa kuluu yhä enemmän perushoitotilanteisiin, kuten pukemistilanteissa. Eli jos puolestaan ryhmät olisivat pienempiä, silloin olisi vähemmän perushoitoa (Dunn 1993, 219). Aikaa menee myöskin ristiriitojen selvittämiseen. Eräs vastaaja huomauttikin, että kello korostuu, kuten seuraavasta sitaatista käy ilmi.

Ja sä joudut tuijottamaan sitä kelloa, mikä mun mielestä ei oo kivaa, että se korostuu koko ajan, että semmoinen vapaa, että innostutaan jostain, se pitääkin lo-

pettaa, koska nyt on aika tehdä jotain, että vaihdetaan ryhmiä. (H3)

Vaikeutta arkeen lisää myös se, että suunnittelun ja valmistelun tarve kasvaa, mutta siihen ei ole varattu tarpeeksi aikaa. Näin ollen laatuun ei voi panostaa. Honkalammen ym. (2007, 27) kyselyn mukaan reilu 40 % vastaajista oli sitä mieltä, että työn suunnittelu ja kehittäminen toteutuu huonosti. Lisäksi omassa tutkimuksessani yksi vastaaja kertoi, että on huonompi mahdollisuus saavuttaa pedagogisia tavoitteita, kun ryhmäkoot kasvavat.

Ja sitten tämmönen turvallisuustekijä myöskin, että ei aikuisen silmät kerkiä joka paikkaan näkemään, että tämmösiä vaarantilanteita pystyy syntymään entistä enemmän. Ei voi olla läsnä joka tilanteessa. Ja haastavien lasten kanssa on sellaisia tilanteita, että yks aikuinen joutuu olemaan yhen lapsen kanssa ja sitten koko loppuporukka on sitten toisten harteilla. Sitten jos niitä on 24 lasta ja on kaks aikuista, niin kyllä sen nyt tietää, että ei se niin kun ainakaan turvallisuutta tuo siihen ryhmään yhtään, et päinvastoin. (H10)

Tutkimuksessani lastentarhanopettajat ovat myös huolissaan turvallisuudesta. Vaaratilanteita syntyy, kun ei ole tarpeeksi aikuisia valvomassa lapsia. Tämä korostuu erityisesti silloin, kun esimerkiksi iltapäivällä voi olla 24 lasta ja kaksi aikuista, koska kolmas aikuinen on lähtenyt aikaisemmin töistä kotiin. Samanlaisen tuloksen ovat saaneet Honkalampi ym. (2007, 32–33, 37) omassa selvityksessään. Heidän mukaansa henkilökunnan vähyys lapsiin nähden vaarantaa lasten turvallisuutta. Hyvänä esimerkkinä tästä on se, että iltapäivällä voi olla lapsia 23, mukana toisinaan yksi erityislapsi, mutta vain kaksi kasvattajaa. Juha Siltalan (2007, 542) mukaan jo 1990-luvun puolessa välissä kaksi aikuista hoiti käytännössä 20 lasta. Yhdellä hoitajalla saattoi olla jopa 25 lasta hoidettavana. Siitosen (2011, 24) selvityksen mukaan suuret ryhmät siis vaarantavat päivähoiton turvallisuutta.

Päiväkotien tilat on tehty, suunniteltu ja rakennettu 21 lapsen ryhmiksi, niin jos sinne kolme lasta tulee lisää, niin se vaikeuttaa jo ihan siis arkitoimintaa, että ei ole naulakkotiloja, ei ole ruokailutiloja, ei ole makuutiloja. (H1)

Ja musta tuntuu joskus, kun ihmiset tulee siihen samaan tilaan niin paljon, että sieltä loppuu yksinkertaisesti happikin. (H3)

Tässä tutkimuksessa lastentarhanopettajat perustelivat kantaansa myös fyysisillä tiloilla. Ne eivät kasva ryhmäkoon mukana. Tämän myötä tulee ahdasta ja happikin loppuu. Lisäksi päiväkodin tilat on suunniteltu ja rakennettu 21 lapsen ryhmiksi. Riihosen ja Tuukkasen (2013, 64) tutkimuksen mukaan tilat varhaiskasvatusyksiköissä eivät aina vastaa käyttötarkoitustaan, mikä johtuu resurssipulasta. Varhaiskasvatusympäristön kuuluu olla muun muassa lapsen ikään ja kehitykseen sopiva sekä terveellinen. Näiden lisäksi sen kuuluu olla turvallinen fyysisesti, psyykkisesti ja sosiaalisesti. (Heinonen ym. 2016, 123.)

Siis mulle tulee siitä semmonen ajatus, että ne, jotka sen päätöksen on tehnyt, niin ne ei tosiaanakaan ajattele sitä lapsen parasta. Aivan niin kuin lapset ei olis ollenkaan tärkeitä. (H4)

Nyt kun hallitus näitä tekee näitä ehotuksia ja näin, niin kyllä sain miettiä, että huh huh huijaa, että ei siellä kyllä oikeesti taijeta tietää, että mitä se tahtoo siellä käytännössä tarkoittaa. (H9)

Tutkimuksessani osa lastentarhanopettajista kertoi, että he eivät ymmärrä ollenkaan päättäjiä. Heidän mielestään päättäjät eivät ymmärrä tai ajattele lapsen parasta. Päättäjät eivät myöskään tiedä, mitä ryhmäkoon kasvaminen käytännössä tarkoittaa. Minna Oulasmaan ja Riikka Riihosen (2013a, 6) tutkimuksen mukaan moni päättäjät ei siis ole tietoinen siitä, kuinka ahtaalla useimmat kasvatusalan ammattilaiset ovat omilla työpaikoillaan.

Ja onhan se jotenkin surullista on, että kuitenkin suomalainen koulu on menestys maailmalla ja me se pohjatyö täällä tehään, että sitä sitten lähdetään tätä pedagogiikkaa romuttamaan. Ymmärrettäisiin tätä varhaiskasvatuksen merkitys, niin kun ihan oikeesti ihmiseen, elämässä. (H2)

Tulkitsen edellä mainitun sitaatin niin, että varhaiskasvatuksella on tärkeä merkitys koulumenestykseen. Oulasmaan ja Riihosen (2013a, 7) tutkimuksessa todettiin, että perinteisesti suomalainen varhaiskasvatus ja peruskoulu ovat olleet varsin laadukkaita. Heidän tutkimuksessaan kuitenkin mietittiin, onko se enää niin laadukasta, sillä työympäristö on muuttunut. Lisäksi varhaiskasvatuksen työntekijöillä on mahdollisuus vaikuttaa siihen, millainen tuleva sukupolvi tulee tulevaisuudessa olemaan (Oulasmaa & Riihonen 2013b, 97). Yhdysvalloissa tehty tutkimus todisti, että korkealaatuinen hoito ennustaa positiivisella tavalla koulumenestyksen (Barros & Aguiar 2010, 528). Toisin sanoen investointi lapsiin parantaa koulutustasoa. Se myös vähentää huono-osaisuutta. Investointia lapsiin suosittelee sekä Euroopan unioni että Yhdysvaltain presidentti Barack Obama. (Heinonen ym. 2016, 57.)

Omassa tutkimuksessani eräs haastateltava puolestaan muistutti, että jos suunniteltuun, pedagogiseen varhaiskasvatukseen panostetaan, silloin sillä on kauaskantoisia vaikutuksia. Tulkitsen tämän niin, että suunnitellussa ja pedagogisessa varhaiskasvatuksessa aikuiset pystyvät paremmin auttamaan lapsia, joilla voi olla jotakin ongelmia, esimerkiksi oppimisessa. Näin ollen lapset saavat hyvän pohjan kouluun ja elämään.

Tässä tutkimuksessa muutama lastentarhanopettaja vielä mainitsi, että on vaikea pitää laatua yllä. Eli lapsille on vaikeampi tarjota laadukasta ja hyvää päivähoitoa, kun ryhmät kasvavat. Toisin sanoen muun muassa ryhmä koko määrittelee varhaiskasvatuksen laatua, mitä on useissa tutkimuksissa todettu (Oulasmaa & Riihonen 2013a, 6). Omassa tutkimuksessani yksi vastaaja huomauttikin, että lapsilla ei ole vaihtoehtoja, he vaan ovat. Minna Oulasmaan ja Riikka Riihosen (2013b, 95) mukaan lapsilla ei ole päätäntävaltaa hoitopaikkansa suhteen, vaan asian päättävät hänen vanhempansa.

Kaikki vastaajat vielä kertoivat, että he kuuluvat johonkin ammattiliittoon. Kyseiset liitot olivat Lastentarhanopettajanliitto, Opetusalan ammattijärjestö (OAJ), Julkisten ja hyvinvointialojen liitto (JHL) sekä Lapin lastentarhanopettajat. Nämä liitot ovat samaa mieltä haastateltavien kanssa siitä, että ryhmäkokoa ei saisi kasvattaa.

Kyseiset ammattiliitot perustelivat kantansa monilla asioilla. Kaikki liitot olivat sitä mieltä, että ryhmäkoon kasvaminen ei ole lapsen parasta, esimerkiksi se ei ole hyväksi lapsen kasvulle ja kehitykselle. Liitot ovat myös huolissaan työntekijöiden hyvinvoinnista, esimerkiksi melutaso nousee ja koko ajan on tekemistä, ei ole aikaa rauhoittua. Yhtenä perusteluna on myöskin turvallisuus. Liitot siis perustelivat mielipiteensä samoilla asioilla kuin lastentarhanopettajatkin.

6.4 Ryhmäkoon kasvamisen merkitys lastentarhanopettajan työlle

Ja tokihan se sitten siinä käytännössä ihan, että entistä kauemmin sitten kaikki pukeminen kestää ja unille meno kestää, eli sitä oottamista tulee lapsille enemmän. (H2)

Omassa tutkimuksessani lastentarhanopettajat kertoivat, miten ryhmäkoon kasvaminen merkitsee heidän työlleen. Se tulee näkymään arjessa niin, että aikaa menee enemmän kaikissa perushoitotilanteissa; pukemisessa, nukkumaan menossa ja ruokailussa. Samanlaisen tuloksen sai Outi Niskasaari (2011, 23) omassa opinnäytetyössään. Hänen kyselynsä osoitti, että suurin osa päivähoidon työntekijöistä oli sitä mieltä, että ison ryhmäkoon takia suurin osa päivästä kuluu perushoittoon, kuten pukemiseen. Tässä tutkimuksessa huolta herättää myös se, miten kaikille lapsille riittää nukkumapaikat, naulakoita ja istumapaikkoja ruokailussa.

Lapsi sitten turhautuukin siitä, että se ei saa sitä aikuista ja sitten tavallaan semmoisella huonolla käytöksellä niin sanotusti, niin yrittää saada sen aikuisen, aikuisen huomion ja se on tosi, tottakai se silloin saa, jos se alkaa siellä vähän toisia ojentaa tai huitoo vaatteilla esimerkiksi pukemistilanteessa, niin silloinhan siihen tartutaan. (H3)

Tutkimuksessani lastentarhanopettajat ovat myös sitä mieltä, että ryhmäkoon kasvaminen näkyy siinä, että aikuisilla ei ole tarpeeksi aikaa toteuttaa lasten tarpeita; antaa aikaa ja läsnäoloa riittävästi. Tulkitsen läsnäolon niin, että kasvattaja on paikalla sekä fyysi-

sesti että henkisesti lapsille. Samanlaisen tuloksen saivat Riihonen ja Tuukkanen (2013, 71) omassa tutkimuksessaan. Heidän tutkimuksensa osoitti, että ammattilaiset kokevat, etteivät aina ehdi olla aidosti läsnä lapsille. He eivät myöskään kerkiä kiinnittämään tarpeeksi huomiota lasten tarpeisiin. Oulasmaan ja Riihosen (2013a, 7) tutkimuksen mukaan nykypäivänä monet lapset eivät saa heille kuuluvaa huomiota. Cacciatoren ym. (2013, 30) tutkimuksessa puolestaan selvisi, että jos lapset eivät saa aikuisen huomiota mukavalla tavalla, kuten keskustelemalla, silloin he voivat alkaa esimerkiksi kiusata muita. Samanlaisen tuloksen sain omassa tutkimuksessani. Jos lapsi ei saa aikuisen huomiota, hän saattaa ottaa sen huomion huonolla käytöksellään, kuten edellinen sitaatti kuvastaa.

Se, että me saahaan rauhotettua se, että se ois kaikille rauhallinen. Niin, sitten kun me lisätään sitä massaa sinne, niin se on semmonen pelottava tilanne, mitä tapahtuu niille hetkille, kun pitäis olla ihan oikeesti se lepo – lataushetki. (H6)

Lasten tarpeisiin kuuluu myös lepo. Edellä mainitussa sitaatissa eräs vastaaja mietti, kuinka nukkumahuoneeseen saadaan rauha, jotta kaikki voisivat levätä siellä rauhallisin mielin. Niskasaaren (2011, 33) opinnäytetyön mukaan päiväkodin työntekijät pitävät päiväunitilanteessa hyvänä laatuna esimerkiksi rauhallista ilmapiiriä ja pientä ryhmää.

Omassa tutkimuksessani suurin osa lastentarhanopettajista kertoi, että he ovat huolissaan siitä, kuinka he pystyvät varmistamaan lasten turvallisuuden. On kuitenkin sellaisiakin tilanteita, että yksi ryhmän työntekijä voi olla esimerkiksi koulutuksessa, niin miten pärjätään vajaalla henkilöstöllä. Eräs vastaaja kertookin, että on vaikea saada pätevää sijaista, joten siinä helposti käy niin, että palkataan epäpätevä sijainen. Riihosen ja Tuukkasen (2013, 69) tutkimuksen mukaan nykyään sijaisia ei palkata suhdelukäytännön vuoksi, vaikka tarvetta olisi. Mikäli sijainen saadaan, hän voi olla joko epäpätevä tai kielitaidoton työntekijä.

Ei voi olla läsnä joka tilanteessa. (H10)

Siksi, että nyt jo tuntuu, että käet ei aina riitä. (H2)

Ja sitten kaikki semmoiset rajat ja säännöt, niin eihän niihin ehitä kiinnittää niin paljon huomiota ja sitten se näkyy tuolla, tuolla eteenpäin kun mennään, että lapselle, se jotenkin ne tarvitsee just ne säännöt ja se tuo sen turvallisuuden sinne, että mistä kaikesta pitäis pystyä huolehtii. (H3)

Vastajaat myös kertoivat, että turvallisuutta vaarantaa lisäksi se, että aikuiset eivät ehdi näkemään jokaista tilannetta. Lisäksi aikuisten käsiä ei ole tarpeeksi. Turvallisuuteen liittyy myös säännöt ja rajat, mihin ei ole enää niin paljon aikaa. Sääntöjä kuitenkin tarvitaan arjen sujumiseen (Ylitapio-Mäntylä 2009, 137).

Niitä ei vaan voi jakaa sillei, että no nyt joka ryhmään yks lissää, vaikka se ois matemaattisestihan kauhean helppoo. (H6)

Lähes kaikki haastateltavat kertoivat, että ryhmäkoon kasvamisen takia suunnittelun ja valmistelun tarve lisääntyy, mutta siihen varattu aika vähenee. Suunnittelussa on otettava huomioon se, että minkälaista kasvatus, opetus ja hoito on sekä miten ne järjestetään käytännössä, että se olisi lapsille hyvä. Heidän täytyy myös tarkoin miettiä, miten he jakavat lapset pienryhmiin, jotta ryhmät olisivat tasavertaiset, toimivat ja jossa lapset tukisivat toisiaan. Oman kokemukseni kautta voin kertoa, että pienryhmällä tarkoitetaan ryhmää, jossa on yksi aikuinen ja esimerkiksi seitsemän lasta.

Ja yleensäkin koko ryhmän hallintaankin se vaikuttaa, että mitä enempi on lapsia, sen vaikeampi yhden ihmisen on siinä sitten toimia sillä tavalla, että saa sen jouhevasti ne jutut eteenpäin. (H8)

Pieni osa vastaajista kertoi, että ryhmäkoon kasvaminen vaikuttaa myös ryhmän hallitsemiseen. Siitosen (2011, 24) selvityksen mukaan suuren ryhmän hallitseminen on raskasta. Lisäksi toiminta ei ole lapsen edun mukaista suuressa ryhmässä.

Sosiaalisia kontaktejakin on aivan hirveesti sen jälkeen, kun niitä lapsia tulee lisää ja sitten tietenkin, kun tulee niitä vanhempia lisää ja nykyään on, että lapsella

on kaks perhettäkin, siinäkin nykyään lisääntynyt aivan hirveesti nää niin ku kuitenkin kasvatuskumppanuus vanhempien kans, mutta sitten kun on kaks perhettä yhdellä lapsella, kenen kasvatuskumppaneita ollaan ja on mukana mummot ja papat tosi paljon nykyaikana. Niin niitä, tavallaan se verkosto, mikä on sitten aikuistenkin kesken, niin se on työntekijälle aikamoinen määrä. (H3)

Ryhmäkoon kasvaessa lasten lisäksi vanhempia ja perheitä tulee lisää. Se lisää sosiaalisia suhteita. Ryhmäkoon kasvaminen myös teettää lisää töitä lastentarhanopettajille, koska he tekevät jokaiselle lapselle henkilökohtaisen varhaiskasvatussuunnitelman (Vasu). Seuraavassa sitaatissa eräs lastentarhanopettaja kertoi, että yhteen vasu-keskusteluun on varattava reilusti aikaa, varsinkin, jos kyseessä on maahanmuuttaja tai erityistä tukea tarvitseva lapsi.

Jos aattelee, että 24 lasta on ryhmässä ja sitten jos lastentarhaopettajat ne esimerkiksi tekkee, niin se, että, no, laskee puolitoista tuntia jokaiseen keskusteluun. Ja sitten jos on vielä erityisen tuen tarvitseva lapsi, niin siihen tai maahanmuuttaja, niin siellä on niitä yhteistahoja vaikka kuinka monta, niin se on ylleensäki sitten varataan se kaks tuntia aikaa. (H9)

Monet haastateltavat kertoivat, että ryhmäkoon kasvaminen vaikuttaa työhyvinvointiin ja terveyteen. Lisääntyvä työmäärä kasvattaa stressitasoa, mistä seuraa uupumusta. Ryhmäkoon kasvaminen lisää vuorovaikutussuhteita, jolloin sekä aikuiset että lapset kuormittuvat.

Se meteli lisääntyy, että meillä on muutenkin tää, että meidän kuulo heikkenee aikamoista vauhtia ja hälyäänet vaikeuttaa meidän työtä. (H3)

Monien haastateltavien mielestä meteliä tulee lisää, mikä heikentää kuuloa. Samanlaisen tuloksen ovat saaneet Cacciatore ym. (2013, 36) omassa tutkimuksessaan. Monet ammattilaiset pelkäsivät kovan melun vaikuttavan sekä aikuisen että erityisesti lasten kuulon heikkenemiseen. Lisäksi Niskasaaren (2011, 28–29) tutkimuksen mukaan melu vähentää työssä jaksamista. Julkisten ja hyvinvointialojen liiton eli JHL:n (2011, 47)

mukaan melu aiheuttaa myös kuulovaurion lisäksi stressiä, virheitä ja tapaturmia, sillä melu vaikeuttaa kuulemasta puhetta ja varoitusääniä. Omassa tutkimuksessani edellä mainittujen lisäksi tartuntataudit leviävät ja infektioriskit kasvavat.

Ja koko ajan on huono omatunto, että en oo työtäni tehnyt niin hyvin kuin olisin halunnu. (H4)

Tutkimuksessani ryhmäkoon kasvaessa useimmat vastaajat tuntevat itsensä entistä riittämättömämmäksi, koska eivät pysty tekemään työtään niin hyvin kuin haluaisivat. Samasta syystä heillä on myös huono omatunto. Näiden lisäksi osa haastateltavista koki, että työ ei ole mielekästä, kun työtään ei voi enää tehdä niin hyvin kuin haluaisi. Oulasmaan ja Riihosen (2013a, 7) tutkimuksen mukaan useimmat ammattilaiset ovat tyytymättömiä omiin mahdollisuuksiinsa tehdä työtään. Mikkolan ja Nivalaisen (2011, 91) mukaan mielekkäällä työllä saadaan pidettyä työmotivaatio vahvana.

Tutkimuksessani muutama lastentarhanopettaja oli sitä mieltä, että päivähoiton laatu kärsii ryhmäkoon kasvamisesta. Heidän mielestään rima tulee laskemaan laadun suhteen, koska ei ole aikaa, vaikka haluaisi lapsen parasta. Tulkitsen riman laskun tarkoittavan esimerkiksi sitä, että aikaa ei ole riittävästi kaikkiin lastentarhanopettajien työtehtävien suorittamiseen, kuten lasten kuuntelemiseen ja lasten kanssa leikkimiseen sekä toimintojen suunnitteluun. Liisa Keltikangas-Järvisen (2012, 72) mukaan poliittiset ratkaisut ovat olennaisia päivähoiton laadulle. Lastentarhanopettajat eivät voi niihin mielipiteillään vaikuttaa, joten heidän tehtävänään on tehdä työnsä mahdollisimman hyvin usein vaativissa olosuhteissa. Honkalammen ym. (2007, 26) tutkimuksessa todettiin, että laadukkaaseen varhaiskasvatukseen on oikeus jokaisella lapsella.

Eniten huolestuttaa sitten se, että mitä ne lapset saa. Että se on aina kuitenkin, sitten pitää miettiä aina kuitenkin, että me ollaan lapsia varten täällä. (H9)

Edellä mainitussa sitaatissa eräs vastaaja muistutti, että aikuiset ovat päivähoidossa lapsia varten. Riikka Riihosen (2013, 89) mukaan usein työntekijät ovat varhaiskasvatus-työssä lasten takia. Toisin sanoen päivähoiton työntekijöille lapset ovat tärkeitä (Siito-

nen 2011, 27).

Tässä tutkimuksessa eräs haastateltava kertoi, että työ on erittäin vastuullista. Se vastuu tulee kasvamaan ryhmäkoon kasvaessa. Samaa mieltä ovat myös Oulasmaa ja Riihonen. Heidän mukaansa vastuu on suuri varhaiskasvattajilla, koska ammattilaiset opettavat lapsille muun muassa arjen tietotaitoja sekä hyviä tapoja (Oulasmaa & Riihonen 2013b, 97).

6.5 Rajataanko subjektiivista päivähoito-oikeutta vai ei?

Tuntuu hirveen hankalalta, että miten se käytännössä tapahtuu sitten, että kenellä se on sitten oikeus ja kenellä on tarve ja kuka sen saa päättää, kenen lapsi saa tulla hoitoon mistäkin syystä. Että musta se on, jotenkin tuntuu, että nyt sitten järkevämpää ollu se, että vanhemmat itse tietävät, tarvitsevatko lapselle hoitopaikkaa. (H1)

Oikea ja oikea, mikä on sitten se oikea tarve? (H7)

Niin tätä mie oon miettinyt, että siellä on isoja rooleja neuvolalla, lastensuojelulla, kaikki, koko verkosto on se, mutta ei ne verkostot ei aina toimi niin kun yhteen, eikä tämmösessä tapauksessa ole yhtään oikeeta vastausta. Että jos tulee perhe ja se, ne sanoo, että me tarvitaan tämä hoito, niin kuka on se viisas, joka sanoo, niin te tarviitte tai sitten ottas sen oikean sanan, että emme tarvii sitä. (H6)

Tässä tutkimuksessa lähes kaikki haastateltavat pohtivat, miten subjektiivisen päivähoito-oikeuden rajaus käytännössä järjestetään. He miettivät, kuka antaa luvan laajempaan hoitoon, kuka kontrolloi vanhempien tekemisiä ja mikä on oikea tarve. Monet vastaajat olikin sitä mieltä, että vanhemmilla pitäisi olla edelleenkin vapaus valita. Varhaiskasvatustlain (1973/36, 11a§) mukaan vanhempien tai muiden huoltajien kuuluu hakea lapselle hoitopaikkaa ajoissa, ennen kuin lapsi tarvitsee paikan. Heinosen ym. (2016, 41) mu-

kaan osa kunnista ei tule rajaamaan oikeutta, jolloin vanhempien ei tarvitse perustella sitä, miksi on hakenut lapselleen kokopäivähoitoa. Näistä kunnista kuitenkin toiset kunnat vaativat neuvolan tai lääkärin lausuntoa, kun taas joissakin kunnissa riittää vanhempien ilmoitus. Varhaiskasvatuslain (1973/36, 11a§) mukaan kunta päättää, saako lapsi oikeuden laajempaan varhaiskasvatukseen. Vanhempien tehtävä on ilmoittaa kunnalle asiasta.

No, ei, ei välttämättä näy, koska jotenkin todennäköisesti ku nää lapset, joita sitä ehkä sitten lyhennetään sitä päivää, he ovat kuitenkin sen toiminta-ajan, milloin me ollaan kaikki aikuiset kuitenkin pääasiassa paikalla, niin ei mun mielestä se sillalailla ehkä sitten kuitenkaan siihen vaikuta. (H7)

Eli jos on näitä puolipäiväsiä, tavallaan kaks lasta muodostaa sen yhen kokopäivälapsen paikan. Ja sitten jos ne tulee kaikki aamupäivällä, ni sulla on tuplamäärä niitä puolipäiväsiä ja sitten ne iltapäiväksi lähtee pois, että sinne aamupäivälle sitten tarviis henkilökuntaresursseja enemmän, koska lapsia on paljon enemmän paikalla. (H10)

Tuleeko tästä meidän, näistä meidän varhaiskasvatusryhmistä sitten semmosii tosi levottomia paikkoja, että lapset tullee ja mennee ihan miten sattuu? Niin, miten siinä käy sitten sille suunnitellulle ja ohjatulle toiminnalle, jos se menee semmoseksi? (H4)

Joidenkin vastaajien mielestä subjektiivisen päivähoido-oikeuden rajaaminen ei näy heidän työssään millään tavalla, koska puolipäiväiset lapset ovat paikalla vain toiminta-ajan ja silloin kaikki aikuiset ovat paikalla. Osa haastateltavista puolestaan sanoi, että kun osa-aikaiset lapset ovat aamupäivän paikalla, niin silloin se kuormittaa henkilökuntaa. Muutama lastentarhanopettaja vielä mietti, että lapsiryhmistä voi tulla levottomia ja toimintaan se voi lisätä sekavuutta.

Tässä tutkimuksessa subjektiivisesta päivähoido-oikeiden rajaamisesta lastentarhanopettajat eivät ole yhtä mieltä. Seuraavassa sitaatissa on erään vastaajan perustelu sille, mik-

si hän kannattaa rajausta:

Kyllä lapsen näkökulmasta, niin kyllä se koti on paras paikka ja siellä saadaan se paras kasvatus ja se pohja sille kehitykselle ja kaikelle opetukselle ja mitä vain on. (H8)

Osa lastentarhanopettajista perusteli siis rajausta sillä, että lasten kannalta koti on paras paikka. Monet ottivat esimerkkinä sen, että jos perheeseen syntyy vauva, niin silloin on vanhemman lapsen parasta olla kotona, sillä se tukee ja kasvattaa koko perhettä. Näin ollen kotikasvatus korostuu. Vastaavanlaisen tuloksen ovat saaneet Suvi Laru, Riikka Riihonen ja Karoliina Tuukkanen (2013, 58) omassa tutkimuksessaan. Suurin osa heidän tutkimukseen osallistuneista vastaajista pitää kotia lapsen ensisijaisena hoitopaikkana. Erityisesti työntekijöitä harmitti lapsen puolesta, jos hänet tuotiin hoitoon ja äiti tai isä lähtivät kotiin vauvan tai pikkusisaruksen kanssa.

Onneksi siinä nyt sitten säilyy se kuitenkin se sosiaalisin perustein, todennäköisesti kuitenkin, että joskus se on vaan sitten aina lasta ja perhettä katsoen, niin voi olla välttämätön pakkokin se, että saatat vietettyä se koko päivä siis kuitenkin, vaikka on työttömyyttä tai muuta, että se riippuu ihan lapsesta ja perheestä. (H7)

Useimmat haastateltavat vielä lisäsivät, että se on hyvä, että kokoaikaisen päivähoitopaikan voi kuitenkin saada sosiaalisin perustein. Eräs vastaaja perusteli omaa myönteistä kantaansa sillä, että näin oikeuden väärinkäyttö vähenee, mutta ongelmaksi syntyy se, että oikeuden ulkopuolelle voi vieläkin jäädä perheitä, jotka oikeasti tarvitsevat hoitoa.

Seuraavissa sitaateissa puolestaan kolme haastateltavaa perustelee, miksi he ovat subjektiivista päivähoito-oikeuden rajausta vastaan:

Kaikilla lapsilla pitää olla varhaiskasvatukseen ihan samanlainen oikeus. (H2)

Se subjektiivisen päivähoito-oikeuden rajaaminen, niin minä sen kyllä kans niin

ku ennenkaikkea tämmösenä eriarvoistava asiana. Että mun mielestä siinä, ei siinäkään ajatella sitä lapsen parasta eikä sitä. Kun siinä lähetään siitä, että mikä sattuu olemaan sen lapsen vanhempien tilanne, että jos sulla ei nyt oo töitä, niin et saa, et saa täyspäiväseen hoitoon tulla tai että siinäkin pitäisi mennä lapsi edellä. (H4)

Joka tapauksessa päiväkodissa lapset on oppinut sellasia taitoja, mitä ei voi oppia tuolla pienimmissä ryhmissä tai pelkästään kotona. Ja ne sosiaaliset taidot on tärkeimpiä. (H10)

Tässä tutkimuksessa osa vastaajista puolestaan ei rajaisi oikeutta, koska se eriarvoistaa lapset ja perheet. Lisäksi siinä ei ajatella lapsen parasta. Toinen perustelu on se, että päiväkodissa lapset oppivat sosiaalisia taitoja. Erään haastateltavan mielestä päiväkodin pitäisi olla sellainen paikka, jossa oltaisiin silloin, kun on tarvetta. Hän kuitenkin huomautti, että heillä rajataan niin, etteivät lapset ole hoidossa yli 10 tuntia. Mikkolan ja Nivalaisen (2011, 15) mukaan monien suomalaisten pikkulasten hoitopäivät ovat pitkiä. Larun ym. (2013, 60) tutkimuksen mukaan kellekään lapselle ei tee hyvää, jos hän joutuu olemaan hoidossa pitkiä aikoja joka päivä. Lapsi hyötyy päivähoidosta, jos hän välillä saa lomaa siitä.

6.6 Lastentarhanopettajien näkemyksiä ihanteellisesta lapsiryhmäkoosta

Se voisi olla semmoinen 15–16 niin ku tämmöinen isojen lasten ryhmä. (H3)

Semmonen maksimissaan se 21. (H5)

Lastentarhanopettajat haluaisivat muuttaa lapsiryhmän kokoa, mutta he ovat asian suhteen voimattomia. He kuitenkin ovat asian suhteen asiantuntijoita, sillä he näkevät, tuntevat ja tietävät, miten isot ryhmät vaikuttavat lapsiin. (Ylitapio-Mäntylä 2009, 181–182.) Tässä tutkimuksessa lastentarhanopettajat kertoivat oman mielipiteen siitä, minkä kokoinen lapsiryhmä olisi ihanteellinen. Suurin osa lastentarhanopettajista toivoisi, että

ryhmässä olisi 15–20 lasta ja kolme aikuista. Vastaavanlaisen tuloksen sai Siitonen (2011, 24) omassa selvityksessään. Sen mukaan sopivassa ryhmässä olisi 18 lasta ja nimissään kolme aikuista. Ryhmät kuitenkin kuuluisi olla pienempiä kuin 21 lasta. Omassa tutkimuksessani muutaman vastaajan mielestä ihanneryhmässä olisi puolestaan 21 lasta kolmella aikuisella. Yhden vastaajan mukaan ihannetilanne olisi sellainen, että ryhmässä olisi 16 lasta ja neljä aikuista.

Siinä kaikki tullee hyvin kuulluksi ja kaikki saa sitä aikuisen aikaa. (H7)

Lastentarhanopettajat perustelivat unelmaryhmäkokoaan monilla asioilla. Yhtenä perusteluna olivat pienryhmät. Ne olisivat sopivan kokoisia, jolloin pystyttäisiin keskittymään ja tekemään paremmin haluttua asiaa. Lisäksi jokainen lapsi saisi aikuisen huomiota ja aikaa. Mikkolan ja Nivalaisen (2011, 32) mukaan pienryhmässä aikuinen ehtii paremmin keskittyä yhteen lapseen. Lisäksi aikuinen voi paremmin havainnoida ja ohjata lapsen toimintaa.

Mutta jotenkin se 15 on semmonen, että se tuo meille aikuisille semmosen, se ottaa meiltä pois semmosen jonkunlaisen hässäkkätunteen ja silloin me myös me aikuiset pystytään siinä, niin silloin se lapsi, se pienempi lapsilla lauma tai porukka, niin sekin rauhoittuu siinä. (H6)

Pienryhmien lisäksi lastentarhanopettajat perustelivat kantansa työhyvinvoinnilla. Kun ryhmässä olisi 15–20 lasta kolmella aikuisella, niin silloin äänitaso on sopiva. Lisäksi aikuisilla ei olisi hässäkkätunnetta ja tilanteet olisivat rauhallisempia ja turvallisempia. Tulkitsen hässäkkätunteen sellaiseksi, että aikuisella on mielessään jatkuva kiire eikä hän kykene rauhoittumaan. Edellä mainittujen lisäksi lastentarhanopettajat voisivat paremmin hoitaa työnsä. Riihosen ja Tuukkasen (2013, 64) tutkimuksen mukaan ammattilaiset kokevat väsymystä, turhautumista ja vihastusta muun muassa siksi, etteivät ehdi jokaista lasta huomioimaan ja kuuntelemaan ison ryhmäkoon takia. Samoista syistä he eivät myöskään pääse haluamalla tavallaan toteuttamaan itseään ammatillisesti.

Tässä tutkimuksessa muutama vastaaja oli sitä mieltä, että laatu paranee, kun on pie-

nempi lapsiryhmä. Vastaavanlaisen tuloksen sai Niskasaari (2011, 18) omassa opinnäytetyössään. Hänen tutkimuksensa osoitti, että päiväkodin työntekijät pitävät muun muassa tarpeeksi pientä lapsiryhmää hyvän laadun lähtökohtana. Varhaiskasvatuksen laatuun liittyykin olennaisesti päiväkotien ryhmäkoko (Riihonen & Tuukkanen 2013, 65). Omassa tutkimuksessani eräs haastateltava puolestaan huomautti, että ihmisillä on enemmän tilaa pienessä lapsiryhmässä, kuten seuraavasta sitaatista käy ilmi:

Siellä ei törmää ihmisiin, kuten yks pieni poika tuumas; en halua mennä päiväkotiin, kun siellä törmää ihmisiin. (H6)

7 JOHTOPÄÄTÖKSET

7.1 Tulosten yhteenvetoa

Tässä pro gradu -tutkielmassa tavoitteena oli selvittää, millaisia käsityksiä lastentarhanopettajilla on ryhmäkoon kasvamisesta sekä subjektiivisen päivähoito-oikeuden rajaamisesta. Aineisto kerättiin haastatteluilla, jotka on tehty ennen kuin hallituksen uudistukset ryhmäkoon kasvamisesta ja subjektiivisesta päivähoito-oikeuden rajaamisesta on tullut voimaan. Eli haastatteluiden aikaan oli voimassa se, että yhdellä hoitajalla saa olla enintään seitsemän yli 3-vuotiasta lasta. Lisäksi subjektiivista päivähoito-oikeutta ei oltu rajattu. Näin ollen haastateltavat pohtivat, mitä uudistuksista voi mahdollisesti seurata.

Ensimmäinen tutkimuskysymys oli, miten lastentarhanopettajat kuvailevat omaa työtään. Lastentarhanopettajat kertoivat, että heillä on säännöllinen päivärytmi, jonka mukaan toimitaan. Muutama haastateltava kuitenkin muistutti, että päivärytmi riippuu työvuorosta. Vastaajat myös kuvasivat tyypillistä työpäiväänsä erilaisilla adjektiiveilla. Yleisimmät adjektiivit olivat vaihteleva ja kiireinen. Lisäksi haastateltavat kertoivat, mitä heidän työtehtäviinsä kuuluu. Heidän tärkein työkuva on olla vuorovaikutuksessa lasten kanssa sekä lasten kanssa oleminen ja leikkiminen.

Seuraavat tutkimuskysymykset olivat, miten lastentarhanopettajat suhtautuvat ryhmäkoon kasvamiseen sekä mitä haasteita ryhmäkoon kasvaminen tuo lastentarhanopettajalle. Näihin kysymyksiin tuli melko pitkälti samoja vastauksia. Kaikkien lastentarhanopettajien mielestä ryhmäkokoja ei saisi kasvattaa. Kaikki vastaajat ovat hädissään lasten tarpeista ja niiden toteuttamisesta. Heidän on myös vaikea kohdata jokainen lapsi yksilöllisesti ja antaa kaikille lapsille riittävästi aikaa, läsnäoloa ja syliä. Edellä mainittujen lisäksi huolena on lasten auttaminen, esimerkiksi huomata ja puuttua oppimisvaikeuksiin.

Lastentarhanopettajat ovat myös huolissaan terveydestä/hyvinvoinnista. Ryhmäkoon kasvamisen myötä heidän työmääränsä lisääntyy ja arjen vetäminen hankaloituu. Erityi-

sesti silloin, kun joku on poissa sairauden tai koulutuksen takia ja sijaista ei palkata. Ryhmäkoon kasvamisen vuoksi myös melutaso nousee, mikä väsyttää ja saattaa aiheuttaa päänsärkyä. Melu heikentää myös kuuloa. Lisäksi tartuntataudit leviävät ja infektioriskit kasvavat.

Vastaajien mielestä arjen sujumista vaikeutetaan sillä, että aikaa menee yhä enemmän perushoitotilanteisiin, esimerkiksi pukemiseen, ja ristiriitojen selvittämiseen. Arjen sujumista hankaloitetaan myös sillä, että ei ole riittävästi varattu aikaa suunnitteluun ja valmisteluun, vaikka niiden tarve kasvaa. Tämän takia panostaminen laatuun ei toteudu.

Haastateltavat perustelivat kantaansa myös turvallisuudella. Aikuisia ei ole tarpeeksi valvomassa lapsia, minkä takia vaaratilanteita syntyy. Hyvänä esimerkkinä tästä on se, että iltapäivällä voi olla 24 lasta paikalla, mutta vain kaksi aikuista, sillä kolmannella aikuisella on lyhennetty työpäivä. Turvallisuutta myös vaarannetaan sillä, että joku voi olla koulutuksessa tai sairaana ja sijaista ei olla saatu. Miten pärjätään vajaalla henkilökunnalla?

Lastentarhanopettajien mielestä fyysiset tilat eivät kasva ryhmäkoon kasvamisen mukana. Näin ollen tilassa on ahdasta ja happikin loppuu. Lisäksi päiväkodin tilat on tarkoitettu 21 lapsen ryhmiksi. Huolta herättää myös se, miten kaikille riittää nukkumapaikat, naulakoita ja istumapaikkoja ruokailussa.

Yhtenä tutkimuskysymyksenä oli se, miten subjektiivisen päivähoito-oikeuden rajaaminen näkyy ryhmäkoon kasvamisessa. Lähes kaikki lastentarhanopettajat miettivät sitä, miten subjektiivisen päivähoito-oikeuden rajaus käytännössä järjestetään. He pohtivat muun muassa sitä, kuka antaa luvan laajempaan hoitoon. Useimmat haastateltavista kuitenkin oli sitä mieltä, että vanhemmilla pitäisi olla jatkossakin vapaus valita.

Lastentarhanopettajat eivät ole yksimielisiä subjektiivisesta päivähoito-oikeuden rajaamisesta. Osa vastaajista rajaisi oikeutta, koska koti on paras paikka lasten kannalta. He kuitenkin muistuttivat, että se on hyvä, että kokoaikaisen päivähoitopaikan voi saada sosiaalisin perustein. Osa haastateltavista puolestaan ei rajaisi oikeutta, koska se eriarvois-

taa lapset ja perheet eikä siinä ajatella lapsen parasta. Lisäksi päiväkodissa lapset oppivat sosiaalisia taitoja.

Viimeisessä tutkimuskysymyksessä kysyin, että minkäkokoinen lapsiryhmä olisi ihanteellinen lastentarhanopettajien mielestä. Suurin osa vastaajista haluaisi ryhmässä olevan 15–20 yli 3-vuotiasta lasta kolmella aikuisella. Näin ollen pienryhmät olisivat sopivan kokoisia, jolloin haluttua asiaa voisi tehdä paremmin. Samalla jokainen lapsi saisi aikuisen aikaa ja huomiota. 15–20 lapsen ryhmässä äänitaso olisi myös sopiva. Tilanteet olisivat myös turvallisempia ja rauhallisimpia. Lisäksi lastentarhanopettajilla olisi mahdollisuus hoitaa työnsä paremmin.

7.2 Tutkimuksen luotettavuuden tarkastelua

Luotettavuutta voidaan kuvailla validiteetilla. (Metsämuuronen 2003, 42.) Mittauksen validiusongelma tarkoittaa kysymystä, mittaako muuttujat juuri sitä, mitä tutkimuksessa oli tarkoitus mitata. Toisin sanoen kyseessä on mittauksen kelvollisuus. (Hirsjärvi ym. 2007, 225–226.) Validiteetin käsite jaetaan sisäiseen ja ulkoiseen validiteettiin. Sisäisellä validiteetilla (pätevyydellä) tarkoitetaan sitä, että teoreettinen ja käsitteellinen määrittely tulisi olla sovussa keskenään. Näin ollen teoreettis-filosofiset lähtökohdat, käsitteelliset määrittelyt ja menetelmälliset ratkaisut kuuluvat olla järkevässä suhteessa toisiinsa. Sisäinen validiteetti myös todistaa sen, miten tutkija osaa käyttää tieteellistä otettaan ja kuinka hän hallitsee oman tieteenalansa. (Eskola & Suoranta 1998, 214.) Kaiken kaikkiaan ulkoinen validius tarkoittaa tarkastelua siitä, kuinka yleistettävä tutkimus on (Metsämuuronen 2003, 43; Eskola & Suoranta 1998, 214). Toisin sanoen ulkoinen validiteetti merkitsee tehtyjen tulkintojen, johtopäätösten ja aineiston välisen suhteen kelvollisuutta (Eskola & Suoranta 1998, 214).

Omassa tutkimuksessani haastatteluilla sain vastaukset kaikkiin tutkimuskysymyksiini. Sisäinen validiteetti näkyy tutkimuksessani niin, että olen määritellyt kaikki tutkimuksen kannalta keskeiset käsitteet. Lisäksi olen kertonut, miksi olen valinnut haastattelun tutkimusmenetelmäksi. Ulkoinen validius toteutuu mielestäni hyvin tutkimuksessani,

sillä saamani tutkimustulokset eivät eroa ollenkaan aiemmista tehdyistä tutkimustuloksista. Toisin sanoen aiemmat tutkimukset tukevat minun tutkimukseni tuloksia. Näin ollen toteaisin, että tutkimustani voisi sanoa yleistettäväksi tutkimukseksi.

Kvalitatiivisessa tutkimuksessa luotettavuutta voidaan parantaa siten, että tutkija kertoo tarkkaan tutkimuksen toteuttamisesta. Tämä käsittää kaikki tutkimuksen vaiheet. Tutkimuksen aineiston hankinnan olosuhteet tulisi selittää selkeästi ja todenperäisesti. Käytännössä tämä tarkoittaa muun muassa sitä, että haastattelututkimuksessa selostetaan aineiston kerätyistä olosuhteista ja paikoista. Tämän lisäksi selitetään kuinka paljon käytettiin aikaa haastatteluihin, sen mahdolliset häiriötekijät ja virhetulkinnat haastattelussa sekä tutkijan oma itsearviointi tilanteesta. Tutkijan tulee olla myös tarkka tulosten tulkinnassa. Hänen tulisi kertoa perustelut tulkintoihinsa ja päätelmiinsä. Tässä hyvänä apuna on esimerkiksi suorat lainaukset haastatteluista. (Hirsjärvi ym. 2007, 227–228; Ruusuvuori, Nikander & Hyvärinen 2010, 27.) Toisin sanoen lukijaa ei saa jättää sen armoille, että hän luottaisi pelkästään tutkijan intuitioon (Mäkelä 1990, 59).

Tässä tutkimuksessa luotettavuutta olen pyrkinyt luomaan kertomalla rehellisesti ja tarkkaan tutkimukseni kaikki vaiheet. Olen myös liittänyt työhöni liitteitä, joissa on sekä esihaastateltavan että haastateltavien saatekirje ja haastattelurunko. Liitteissä on lisäksi tiedote lastentarhanopettajille. Tutkimukseni luotettavuutta lisää myös se, että vastaajat olivat alan ammattilaisia, joilla oli keskimäärin pitkä työkokemus. Aineiston kohdalla luotettavuutta lisää se, että ainoastaan minä olen lukenut aineistoa. Olen myös lukenut aineiston monta kertaa läpi, jolla pyrin saamaan virhetulkinnat pois. Lisäksi tuloksissa on käytetty suoria sitaatteja, jotka on nostettu aineistosta. Tuloksien kohdalla luotettavuutta lisää se, että suurin osa sitaateista on mainittu ennen tuloksia/tulkintaa. Näin ollen lukijan ei tarvitse luottaa pelkästään tutkijan intuitioon.

7.3 Tutkimuksen eettisyyden tarkastelua

Eettiset kysymykset ja niiden ratkaisut kulkevat koko tutkimuksen ajan tutkijan muka-

na. Niitä ovat esimerkiksi kysymysten laadinta, otosten valinta ja ratkaisut. (Varto 1992, 34; Kuula 2006, 11; Vilkkä 2009, 29.) Kaikkiin ongelmiin ei ole valmiita eettisiä sääntöjä tai toimintaohjeita, joten tutkijan täytyy ratkaista ongelmat tapauskohtaisesti. Ongelmien ratkaisussa on otettava huomioon se, että tutkimusetiikan lisäksi lainsäädäntö, kuten henkilötietolaki, määrittää tutkijan ja tutkittavan välistä suhdetta. Tutkija itse tekee kaikki ratkaisut ja kantaa niistä myös vastuunsa. (Kuula 2006, 12–13, 21, 26.)

Omassa tutkimuksessani tuli vastaan eettisiä kysymyksiä. Itse tutkijana tein kaikki ratkaisut ja kannan niistä myös vastuun. Ensimmäinen eettinen kysymys oli sellainen, että kannattaako minun kertoa haastateltaville taustastani. Aluksi ajattelin, että jos he saavat tietää taustastani, silloin he voivat helposti sanoa minulle, että ”kyllähän sinä tämän tiedät”. Lopulta päädyin siihen, että he saavat tietää taustastani, koska se liittyy yhteen perusteluun, miksi aloin tekemään tutkimusta juuri tästä aiheesta. Lisäksi he eivät lue taustani vasta gradusta! Olen tyytyväinen ratkaisuuni, sillä pelkoni oli turha ja haastateltavien kanssa keskustelu sujui luonnollisesti ja helposti.

Näkökulmasta huolimatta tutkijan täytyy aina miettiä sitä, ”miten haastattelijan kysymykset ovat ohjanneet tai johdattelleet haastateltavan vastauksia (Tiittula & Ruusuvuori 2009, 10). Näin lastentarhanopettajana minun piti olla tarkkana haastatteluissa siinä, että en johdattele haastateltavaa hänen vastauksissaan. Ikävä kyllä ensimmäisessä haastattelussa yhdessä kohdassa ohjasin vastaajaa hänen vastauksessaan. Seuraavissa haastatteluissa ei mielestäni ollut ollenkaan haastateltavien johdattelua.

Toinen eettinen kysymys tuli vastaan analyysivaiheessa. Analysoimalla aineistoa, minun täytyi olla siinä puolueeton. Toisin sanoen kunnioitan kaikkien haastateltavien vastauksia. Lisäksi en laita aineistoon mukaan omia mielipiteitäni. Mielestäni tässä asiassa onnistuin hyvin.

Analyysivaiheessa oli hyvä, että olin työskennellyt lastentarhanopettajana, sillä oli helppompaa tehdä kategorioita ja liittää niihin kuuluvat asiat. Mutta toisaalta oli vaikeaa, koska yksi asia voi liittyä moneen kategoriaan ja jos laitan sen tuohon kategoriaan, niin miten se vaikuttaa lopputulokseen. Tutkijana kuitenkin tein ratkaisut ja kannan niistä vas-

tuun. Mielestäni kategorioiden tekemisessä onnistuin hyvin.

Tutkimusetiikan eli hyvän tieteellisen käytännön mukaan tutkijan kuuluu kunnioittaa toisten tutkijoiden työtä ja saavutuksia. Käytännössä tämä tapahtuu niin, että muiden tutkijoiden saavutukset merkitään omaan tekstiin tarkasti lähdeviittein. Lisäksi heidän ja oman tutkimuksen tulokset esitetään oikein. Hyvää tutkimusetiikkaa on myös se, että kaikki käyttämät lähteet merkitään huolellisesti sekä tekstiin että lähdeluetteloon. (Vilka 2009, 30–32.)

Omassa tutkimuksessani olen merkannut omaan tekstiini kaikki lähdeviitteet tarkasti, millä kunnioitan muiden tutkijoiden työtä ja saavutuksia. Olen myös pyrkinyt huolellisesti merkitsemään käyttämäni lähteet tekstiin ja lähdeluetteloon. Lisäksi olen esittänyt sekä omat että muiden tutkijoiden tulokset oikein.

8 POHDINTA

Tämän tutkimuksen anti ryhmäkoon kasvamisesta ja subjektiivisen päivähoito-oikeuden rajaamisesta ei eronnut aiempien tutkimuksien tuloksista. Toisin sanoen tutkimukseni vahvisti aiemmin aiheesta tehtyjä tutkimuksia. Näin ollen voisi todeta, että oma tutkimukseni ja muut tutkimukset korostavat sitä, että ryhmäkokojen kasvaminen ei ole hyväksyttävää. Subjektiivisen päivähoito-oikeuden rajaamisesta puolestaan oman tutkimukseni ja muissa tutkimuksissa mukana olleet vastaajat eivät ole yksimielisiä.

Harvoin julkisuudessa lastentarhanopettajat kertovat työpaikan olosuhteista johtuvia ongelmia (Keltikangas-Järvinen 2012, 72–73). Tämän tutkimuksen hyöty on se, että lastentarhanopettajat saivat kertoa oman mielipiteensä ryhmäkoon kasvamisesta ja subjektiivisesta päivähoito-oikeuden rajaamisesta sekä niiden merkityksestä omaan työhönsä. Lisäksi näistä asioista kunta- ja valtiotason päättäjät saivat ajankohtaista tutkimustietoa.

Nykypäivänä varhaiskasvatuksesta tehdyt säästöt ovat tulevaisuuden menoerä (Oulasmaa & Riihonen 2013b, 94; Siitonen 2011, 31). Varhaiskasvatuksen suunnatuista säästöistä voisi saada uuden tutkimusaiheen. Tutkia voisi esimerkiksi pitkällä aikavälillä sitä, mikä merkitys nykypäivän säästöillä on lasten kehitykseen ja oppimiseen. Lisäksi voisi tutkia sitä, miten paljon varhaiskasvatukseen kohdistuneista säästöistä oikeasti tulee säästöä.

Toisaalta olisi mielenkiintoista tutkia, mitä yli 3-vuotiaiden lasten ryhmäkokojen kasvatamisesta ja subjektiivisen päivähoito-oikeuden rajaamisesta on seurannut niiden kuntien osalta, jotka ovat toteuttaneet uudistukset. Näistä saatuja tuloksia voisi verrata niihin kuntiin, jotka eivät ole uudistuksia tehneet. Tällöin selviäisi kumpi on parempi, uudistuksien toteuttaminen vai vanhassa pysyminen.

LÄHTEET

A-studio 2015. TV1 Ajankohtaisohjelma. Toim. Kirsi Heikel. Esitetty 3.6.2015 YLE TV 1.

A-studio: Talk 2015. TV1 Keskusteluohjelma/Ajankohtaisohjelma. Juontaja Jan Andersson. Esitetty 1.10.2015 YLE TV1.

Ahonen, S. 1996. III Fenomenografinen tutkimus. Teoksessa Syrjälä, L., Ahonen, S., Syrjäläinen, E. & Saari, S. Laadullisen tutkimuksen työtapoja. Helsinki: Kirjayhtymä Oy, 113–160.

Anttonen, A. & Sointu, L. 2006. Hoivapolitiikka muutoksessa. Julkinen vastuu pienten lasten ja ikääntyneiden hoivasta 12:ssa Euroopan maassa. Hyvinvointivaltion rajat -hanke. Helsinki: Stakes.

Aro, A. 2002a. Yritän vain hoitaa omaa tehtävääni. Työelämän muutokset ja työhyvinvointi. Helsinki: Edita.

Aro, A. 2002b. On niin kiire, ettei ehdi tehdä mitään. Burnoutin aktiivinen ehkäisy ja hoito. Helsinki: Edita.

Asetus lasten päivähoidosta 1973a/239, 16.3.1973. Viimeisin päivitys 2012/1034, 28.12.2012. Saatavilla [www](http://www.finlex.fi) -muodossa:

<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1973/19730239> (Luettu 29.9.2015)

Asetus lasten päivähoidosta 1973b/239, 16.3.1973. Viimeisin päivitys 2016/268, 14.4.2016. Saatavilla [www](http://www.finlex.fi) -muodossa:

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1973/19730239?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=asetus%20lasten#P1> (Luettu 14.12.2016)

Barros, S. & Aguiar, C. 2010. Assessing the quality of Portuguese child care programs for toddlers. *Early Childhood Research Quarterly* 25 (2010), 527–535.

Cacciatore, R., Riihonen, R. & Tuukkanen, K. 2013. Ammattilainen lasten tunteiden tulkkina. Teoksessa Oulasmaa, M. & Riihonen, R. (toim.) *Ammattikasvattajan kielletyt tunteet*. Helsinki: Väestöliitto, 21–40.

Dunn, L. 1993. Ratio and group size in day care programs. *Child & Youth Care Forum*, Vol 22, No 3, 193–226.

Eskola, J. & Suoranta, J. 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Vastapaino.

Hallitus vastaa koulutusvälikysymykseen 2015. TV1 Ajankohtaisohjelma. Selostaja Riikka Uosukainen. Esitetty 22.9.2015 YLE TV1.

Heinonen, H., Iivonen, E., Korhonen, M., Lahtinen, N., Muuronen, K., Semi, R. & Siimes, U. 2016. Lastenoikeudet ja aikuisten vastuut varhaiskasvatuksessa. Jyväskylä: PS-kustannus.

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2004. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino.

Hirsjärvi, S., Remes, R. & Sajavaara, P. 2007. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Hjorth, M-R. & Yrttiaho, T. 2002. Kunnallinen päivähoito – Laadutontako? Teoksessa Korhonen, R. & Neitola, M. (toim.) *Päivähoito muutoksessa*. Oulu: Varhaiskasvatus 90 Oy, 76–84.

Honkalampi, T., Koskinen, M-K. & Leppälampi, O. 2007. Silmät selässäkin. Tehyn

päivähoitoselvitys. Tehyn julkaisusarja B: selvityksiä 5/2006. Helsinki: Multiprint Oy. Saatavilla [www -muodossa: https://www.tehy.fi/@Bin/45376/Julkaisu+207706+Silm%C3%A4t+sel%C3%A4ss%C3%A4kin.pdf](http://www.tehy.fi/@Bin/45376/Julkaisu+207706+Silm%C3%A4t+sel%C3%A4ss%C3%A4kin.pdf) (Luettu 21.09.2015)

Hujala, E., Puroila, A-M., Parrila-Haapakoski, S. & Nivala, V. 1998. Päivähoidosta varhaiskasvatukseen. Oulu: Varhaiskasvatus 90 Oy.

Huusko, M. & Paloniemi, S. 2006. Fenomenografia laadullisena tutkimussuuntauksena kasvatustieteissä. Kasvatus 2/2006, 162–173.

Häkkinen, K. 1996. Fenomenografisen tutkimuksen juuria etsimässä. Teoreettinen katsaus fenomenografisen tutkimuksen lähtökohtiin. Jyväskylän yliopisto. Opettajakoulutuslaitos. Opetuksen perusteita ja käytänteitä 21.

Isotalo, M./STT 2015. Oikeutta rajataan ensi vuoden elokuusta lähtien. Keskisuomalainen, nro 233, 29.8.2015, 10.

Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL 2011. Varhaiskasvattajana päivähoidossa. Saatavilla [www -muodossa: https://pssrkyo.wikispaces.com/file/view/varhaiskasvattajan_opas_2011_nn.pdf](http://pssrkyo.wikispaces.com/file/view/varhaiskasvattajan_opas_2011_nn.pdf) (Luettu 25.2.2016)

Karila, K. & Nummenmaa, A. R. 2001. Matkalla moniammatillisuuteen. Kuvauskohteena päiväkotit. Helsinki: WSOY.

Kaskela, M. & Kekkonen, M. 2006. Kasvatuskumppanuus kannattelee lasta – Opas varhaiskasvatuksen kehittämiseen. Helsinki: Stakes.

Kauhanen, S. 2015. ”Varhaiskasvatus poljetaan alas”. Keskisuomalainen, nro 144, 29.5.2015, 5.

Kauppinen, S. 1995. Päivähoidon ryhmäkokoselvitys. Helsinki: Stakes.

Keltikangas-Järvinen, L. 2012. Pienen lapsen sosiaalisuus. Helsinki: WSOY.

Kiesiläinen, L. 1990. Päiväkotikäsitys kasvatusyhteisönä. Kasvatuskulttuuri. Helsinki: Kriittinen korkeakoulu.

Kirkas, T. 2015. Suomi leikkaa lapsilta. Lapsemme. Mannerheimin lastensuojeluliiton jäsenlehti 4/2015, 8–12.

Kivinen, A. 2015. Eriarvoistumisen riski kasvaa. Keskisuomalainen, nro 302, 7.11.2015, 8.

Koivunen, P-L. 2009. Hyvä päivähoito. Työkaluja sujuvaan arkeen. Jyväskylä: PS-kustannus.

Korhonen, R. 2002. Yli sata vuotta koulutusta – neitiopettajattarista maistereiksi. Teoksessa Korhonen, R. & Neitola, M. (toim.) Päivähoito muutoksessa. Oulu: Varhaiskasvatus 90 Oy, 1-3.

Kuntatyönantajat 2013. KVTES 2014-2016. Kunnallinen yleinen virka- ja työehtosopimus. Saatavilla www -muodossa: <http://flash.kuntatyönantajat.fi/kvtes-2014-2016/html/#1/z> (Luettu 2.3.2016)

Kuula, A. 2006. Tutkimusetiikka: aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys. Tampere: Vastapaino.

Laru, S., Riihonen, R. & Tuukkanen, K. 2013. Perhe osana varhaiskasvatusta. Teoksessa Oulasmaa, M. & Riihonen, R. (toim.) Ammattikasvattajan kielletyt tunteet. Helsinki: Väestöliitto, 47–63.

Lastentarhanopettajaliitto 2015. Lastentarhanopettajaliitolta täystyrmäys lasten varhaiskasvatusoikeuden rajaamiselle ja päiväkotien lapsiryhmien koon

suurentamiselle.

Saatavilla

www-muodossa:

http://www.lastentarha.fi/cs/Itol/Uutiset&contentID=1408912640459&page_name=Lastentarhanopettajaliittoa+taustamays+ (Luettu 7.4.2016)

Lastentarhanopettajan ammattietiikka 2004. Helsinki: Lastentarhanopettajaliitto.

Linnovaara, J./STT 2015. Päiväkotiryhmien kasvattaminen lisää lasten sairastelua. Keskisuomalainen, nro 146, 31.5.2015, 4.

Metsämuuronen, J. 2003. Tutkimuksen tekemisen perusteet ihmistieteissä. Helsinki: International Methelp Ky.

Mikkola, P. & Nivalainen, K. 2011. Lapselle hyvä päivä tänään – näkökulmia 2010-luvun varhaiskasvatukseen. Vantaa: Pedatieto.

Moilanen, P. & Räihä, P. 2010. Merkitysrakenteiden tulkinta. Teoksessa Aaltola, J. & Valli, R. (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin II. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. Jyväskylä: PS-kustannus, 46–69.

Mäkelä, K. 1990. Kvalitatiivisen analyysin arviointiperusteet. Teoksessa Mäkelä, K. (toim.) Kvalitatiivisen aineiston analyysi ja tulkinta. Helsinki: Gaudeamus, 42–61.

Niemitalo, M. 2015. Päiväkotii sopii myös taaperoilie. Lapin Kansa, nro 132, 18.5.2015, A8.

Niikko, A. 2003. Fenomenografia kasvatustieteellisessä tutkimuksessa. Kasvatustieteiden tiedekunnan tutkimuksia N:o 85. Joensuu: Joensuun yliopisto.

Niskakangas, T. 2015. Näin hallitus leikkaa menoja. Helsingin Sanomat, nro 142, 28.5.2015, A7.

Niskasaari, O. 2011. ”Melu väsyttää” - päiväkotien työntekijöiden näkemyksiä laadukkaasta varhaiskasvatuksesta ja lapsiryhmän koon merkityksestä laadukkaaseen varhaiskasvatukseen. Kemi-Tornion ammattikorkeakoulu: lapsi- ja nuorisotyö, sosiaalialan koulutusohjelma, opinnäytetyö.

OAJ 2010. Lastentarhanopettajan työaikaa koskevat erityismääräykset. Helsinki: Opetusalan Ammattijärjestö OAJ.

OAJ 2015. OAJ vastustaa ryhmäkoon kasvattamista. Saatavilla http://www.oaj.fi/cs/oaj/Lausunnot?contentID=1408912253619&page_name=OAJ+vastustaa+ryhmakoon+kasvattamista (Luettu 7.4.2016)

Oulasmaa, M. & Riihonen, R. (toim.) 2013a. Ammattikasvattajan kielletyt tunteet. Helsinki: Väestöliitto.

Oulasmaa, M. & Riihonen, R. 2013b. Pohdinta. Teoksessa Oulasmaa, M. & Riihonen, R. (toim.) Ammattikasvattajan kielletyt tunteet. Helsinki: Väestöliitto, 92–99.

Oulasmaa, M. & Saloheimo, A. 2013. Työilmapiirin merkitys kasvattajien arjessa. Teoksessa Oulasmaa, M. & Riihonen, R. (toim.) Ammattikasvattajan kielletyt tunteet. Helsinki: Väestöliitto, 79–88.

Puroila, A-M. & Niskala, A. 2003. Pohjois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskuksen varhaiskasvatuksen ja sosiaalityön kehittämisen linjaukset. Pohjois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskuksen julkaisusarja 10. Oulu: Pohjois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus.

Pylkkänen, S. 2015. Liian suuret ryhmät hirvittävät. Lapin Kansa, nro 143, 29.5.2015, A4–A5.

Riihonen, R. 2013. Toivomuksena työhyvinvointi. Teoksessa Oulasmaa, M. & Riihonen, R. (toim.) Ammattikasvattajan kielletyt tunteet. Helsinki: Väestöliitto, 89–91.

Riihonen, R. & Tuukkanen, K. 2013. Selviytymistä vai varhaiskasvatusta – mitä on resurssipula päiväkodissa? Teoksessa Oulasmaa, M. & Riihonen, R. (toim.) Ammattikasvattajan kielletyt tunteet. Helsinki: Väestöliitto, 64–78.

Ristioja, J. & Tamminen, H. 2010. Työturvallisuus ja työhyvinvointi päivähoidossa. Kuntayhtymä: Työturvallisuuskeskus TTK.

Rouvinen, R. 2007. ”Tässä työssä yhdistyy kaikki”. Lastentarhanopettajat toimijoina päiväkodissa. Kasvatustieteellisiä julkaisuja. Joensuu: Joensuun yliopisto.

Rusanen, E. 2011. Hoiva, kiintymys ja lapsen kehitys. Helsinki: Finn Lectura.

Ruusuvuori, J. 2010. Litteroijan muistilista. Teoksessa Ruusuvuori, J., Nikander, P. & Hyvärinen, M. (toim.) Haastattelun analyysi. Tampere: Vastapaino, 424–431.

Ruusuvuori, J., Nikander, P. & Hyvärinen, M. 2010. Haastattelun analyysin vaiheet. Teoksessa Ruusuvuori, J., Nikander, P. & Hyvärinen, M. (toim.) Haastattelun analyysi. Tampere: Vastapaino, 9–36.

Schumpeter, J. A. 2005. Depressions. Teoksessa Clemence R. V. (toim.) Essays on entrepreneurs, innovations, business cycles, and the evolution of capitalism. New Brunswick (U.S.A.) and London (U.K.): Transaction Publishers, 108–117.

Siitonen, E. 2011. ”Olisi oikeasti aika ajatella lasta.” Ihmeiden tekijät: Päivähoidon ryhmäkokoselvitys. Tehyn julkaisusarja B: selvityksiä 1/11. Vantaa: Multiprint Oy. Saatavilla [www -muodossa: http://www.tehy.fi/@Bin/23378183/Ihmeiden%2Btekij%C3%A4t_Netti.pdf](http://www.tehy.fi/@Bin/23378183/Ihmeiden%2Btekij%C3%A4t_Netti.pdf) (Luettu 18.09.2015)

Siltala, J. 2007. Työelämän huonontumisen lyhyt historia. Muutokset hyvinvointivalttioiden ajasta globaaliin hyperkilpailuun. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Otava.

Smith, A.B. 1996. Early childhood educare: quality programmes which care and educate. Teoksessa Hujala, E. (toim.) Childhood Education: International Perspectives. Oulu: University of Oulu, Early Education Center : Finland Association for Childhood Education International, 89–103.

Sosiaali- ja terveysministeriö 2002. Valtioneuvoston periaatepäätös varhaiskasvatuksen valtakunnallisista linjauksista. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2002:9. Helsinki: Sosiaali -ja terveysministeriö. Saatavilla [www -muodossa: https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/113591/kasvatus.pdf?sequence=1](http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/113591/kasvatus.pdf?sequence=1) (Luettu 27.2.2016)

STT 2015a. Näin Sipilän hallitus ottaa ja antaa. Keski-suomalainen, nro 143, 28.5.2015, 5.

STT 2015b. Päivähoito-oikeutta rajataan työttömien lapsilta. Lapin Kansa, nro 341, 16.12.2015, A8.

STT & Manninen 2016. Uusi laki lyhentää monen lapsen päiväkotiviikkoa. Lapin Kansa, nro 208, 1.8.2016, A9.

Swedberg, R. 2005. Introdution to the transaction edition. Teoksessa Clemence R. V. (toim.) Essays on entrepreneurs, innovations, business cycles, and the evolution of capitalism. New Brunswick (U.S.A.) and London (U.K.): Transaction Publishers, vii–xxxix.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2015. Varhaiskasvatus. Saatavilla [www -muodossa: https://www.thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/peruspalvelut/varhaiskasvatuspalvelut](https://www.thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/peruspalvelut/varhaiskasvatuspalvelut) (Luettu 26.9.2015)

Tiittula, L. & Ruusuvuori, J. 2009. Johdanto. Teoksessa Ruusuvuori, J. & Tiittula, L. (toim.) Haastattelu. Tutkimus, tilanteet ja vuorovaikutus. Tampere: Vastapaino, 9–21.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2003. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Tuukkanen, K. 2013. Ilon kokemukset varhaiskasvatuksessa. Teoksessa Oulasmaa, M. & Riihonen, R. (toim.) Ammattikasvattajan kielletyt tunteet. Helsinki: Väestöliitto, 19–20.

Työaikalaki 1996/605, 9.8.1996. Viimeisin päivitys 2016/104, 29.1.2016. Saatavilla <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1996/19960605?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=ty%C3%B6aika%2A#a29.1.2016-104> (Luettu 28.2.2016)

Varhaiskasvatuslaki 1973/36, 19.1.1973. Viimeisin päivitys 2016/108, 29.1.2016. Saatavilla <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1973/19730036?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=varhais%2A#L2P8> (Luettu 14.12.2016)

Varto, J. 1992. Laadullisen tutkimuksen metodologia. Helsinki: Kirjayhtymä.

Vilkkä, H. 2009. Tutki ja kehitä. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Warren, C. A. B. 2001. Qualitative interviewing. Teoksessa Gubrium, J. F. & Holstein, J. A. (toim.) Handbook of interview research: context & method. Thousand Oaks, California: Sage, 83–101.

Wilson, R. A. 2008. Group Size – A Key Indikator of Quality. Saatavilla http://www.earlychildhoodnews.com/earlychildhood/article_view.aspx?ArticleID=576 (Luettu 3.3.2016)

Yliaska, V. 2014. Tehokkuuden toiveuni. Uuden julkisjohtamisen historia Suomessa 1970-luvulta 1990-luvulle. Helsinki: Into Kustannus.

Ylitapio-Mäntylä, O. 2009. Lastentarhanopettajien jaettuja muisteluja sukupuolesta ja vallasta arjen käytännöissä. Lapin yliopisto, Kasvatustieteiden tiedekunta, väitöskirja.

Saatavilla

www-muodossa:

http://lauda.ulapland.fi/bitstream/handle/10024/61659/Ylitapio-M%c3%a4ntyl%c3%a4_DORIA_A5_crop.pdf?sequence=4 (Luettu 31.10.2016)

LIITTEET

Liite 1 Varhaiskasvatuslaissa esitetyt tavoitteet varhaiskasvatukselle

”Tässä laissa tarkoitetun [«varhaiskasvatuksen»](#) tavoitteena on:

- 1) edistää jokaisen lapsen iän ja kehityksen mukaista kokonaisvaltaista kasvua, kehitystä, terveyttä ja hyvinvointia;
- 2) tukea lapsen oppimisen edellytyksiä ja edistää elinikäistä oppimista ja koulutuksellisen tasa-arvon toteuttamista;
- 3) toteuttaa lapsen leikkiin, liikkumiseen, taiteisiin ja kulttuuriperintöön perustuvaa monipuolista pedagogista toimintaa ja mahdollistaa myönteiset oppimiskokemukset;
- 4) varmistaa kehittävä, oppimista edistävä, terveellinen ja turvallinen varhaiskasvatusympäristö;
- 5) turvata lasta kunnioittava toimintatapa ja mahdollisimman pysyvät vuorovaikutussuhteet lasten ja varhaiskasvatushenkilöstön välillä;
- 6) antaa kaikille lapsille yhdenvertaiset mahdollisuudet [«varhaiskasvatukseen»](#), edistää sukupuolten tasa-arvoa sekä antaa valmiuksia ymmärtää ja kunnioittaa yleistä kulttuuriperinnettä sekä kunkin kielellistä, kulttuurista, uskonnollista ja katsomuksellista taustaa;
- 7) tunnistaa lapsen yksilöllisen tuen tarve ja järjestää tarkoituksenmukaista tukea [«varhaiskasvatuksessa»](#) tarpeen ilmettyä tarvittaessa monialaisessa yhteistyössä;
- 8) kehittää lapsen yhteistyö- ja vuorovaikutustaitoja, edistää lapsen toimimista vertaisryhmässä sekä ohjata eettisesti vastuulliseen ja kestävään toimintaan, toisten ihmisten kunnioittamiseen ja yhteiskunnan jäsenyyteen;
- 9) varmistaa lapsen mahdollisuus osallistua ja saada vaikuttaa itseään koskeviin asioihin;
- 10) toimia yhdessä lapsen sekä lapsen vanhemman tai muun huoltajan kanssa lapsen tasapainoisen kehityksen ja kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin parhaaksi sekä tukea lapsen vanhempaa tai muuta huoltajaa kasvatustyössä.”

(Varhaiskasvatuslaki 1973/36, 2a§.)

Liite 2 Saatekirje haastateltaville

Saatekirje haastateltavalle

Hei.

Olen Kaisu Hänninen Lapin yliopistosta. Teen pro gradu -tutkielmaa aiheesta ”Ryhmäkoon kasvamisen merkitys lastentarhanopettajan työssä”. Tutkimuksen tarkoitus on saada selville sitä, mikä merkitys ryhmäkoon kasvamisella on lastentarhanopettajan työssä.

Haastatteluun osallistuminen on täysin vapaaehtoista. Haastattelu kestää arviolta 15-20 minuuttia. Sitten, kun saan kirjoitettua haastattelun puhtaaksi, niin tulen poistamaan äänitiedoston, jotta se ei joudu väärin käsiin, eikä näin ollen kukaan pysty äänenkään perusteella tunnistamaan haastateltavaa. Ainoastaan minä tulen käsittelemään aineistoa. Pro gradu -tutkielmasta ei haastateltavia pysty kukaan tunnistamaan, sillä en tule käyttämään haastateltavien varsinaisia nimiä, päiväkotien nimiä enkä mitään sellaista, mistä voisi päätellä haastateltavat.

Kiitos osallistumisesta.

Ystävällisin terveisin

Kaisu Hänninen

[Tutkijan yhteystiedot: sähköpostiosoite ja puhelinnumero]

Liite 3 Haastattelurunko haastateltaville

Haastattelurunko

- Taustakysymykset
  - Ikä
  - Koulutustausta
  - Työkokemus vuosina
  - Millainen on päiväkotit, jossa työskentelet?
  - Montako lasta on ryhmässä?
  - Montako lastentarhanopettajaa ja lastenhoitajaa on ryhmässä?
  - Onko ryhmässä muuta henkilökuntaa?

- Millainen on tyypillinen työpäiväsi?
- Mitä ajattelet ryhmäkoon kasvamisesta?
- Millainen ryhmäkoko pitäisi olla päiväkodissa?
- Mitä ryhmäkoon kasvaminen merkitsee työhösi?
- Kuulutko johonkin ammattiliittoon?
- Jos kuulut, mikä on liiton kanta ryhmäkoon kasvamiseen?
- Mitkä ovat perustelut liiton kannalle?
- Miten arvioit resurssien muutosta ylipäätään?
- Onko mitään muuta ajatuksia ryhmäkoon kasvamiseen liittyen?

Liite 4 Saatekirje esihaastateltavalle

Hei.

Olen Kaisu Hänninen Lapin yliopistosta. Teen pro gradu -tutkielmaa aiheesta ”Ryhmäkoon kasvamisen merkitys lastentarhanopettajan työssä”. Tutkimuksen tarkoitus on saada selville sitä, mikä merkitys ryhmäkoon kasvamisella on lastentarhanopettajan työssä.

Esihaastattelun tarkoituksena on testata haastattelurungon toimivuutta, nauhurin käyttöä ja katsoa, kuinka kauan haastattelu keskimäärin kestää. Näin ollen varsinaisille haastateltaville voi kertoa, kuinka kauan haastattelu suurin piirtein kestää. Lisäksi toivoisin saavani palautetta muun muassa haastattelurungosta, haastattelun sujuvuudesta ja nauhurin käytöstä.

Esihaastatteluun osallistuminen on täysin vapaaehtoista. En tule käyttämään esihaastattelun vastauksia tutkimuksen tuloksissa. En myöskään tule kertomaan esihaastateltavan henkilöllisyyttä. Tulen kertomaan vain sen, että missä ja milloin esihaastattelu on tehty, sekä mitä palautetta siitä sain. Toisin sanoen esihaastateltavaa ei pysty millään tavalla tunnistamaan pro gradu -tutkielmasta.

Tulen puhtaaksikirjoittamaan esihaastattelun, koska siinä saan selville, kuinka paljon aikaa minulta menee suunnilleen haastattelun puhtaaksikirjoittamiseen. Samalla huomaan sen, kuinka olen reagoinut esihaastateltavan vastauksiin sekä millä tavalla puhun. Esihaastattelun puhtaaksikirjoittamisen jälkeen tulen poistamaan äänitiedoston, jotta se ei joudu väärin käsiin, eikä näin ollen kukaan pysty äänenkään perusteella tunnistamaan esihaastateltavaa.

Kiitos osallistumisesta.

Ystävällisin terveisin

Kaisu Hänninen

[Tutkijan yhteystiedot: sähköpostiosoite ja puhelinnumero]

Liite 5 Haastattelurunko esihaastateltavalle

Haastattelurunko

- Taustakysymykset
  - Ikä
  - Koulutustausta
  - Työkokemus vuosina
  - Millainen on päiväkotit, jossa työskentelet?
  - Montako lasta on ryhmässä?
  - Montako lastentarhanopettajaa ja lastenhoitajaa on ryhmässä?
  - Onko ryhmässä muuta henkilökuntaa?

- Millainen on tyypillinen työpäiväsi?
- Mitä ajattelet ryhmäkoon kasvamisesta?
- Mitä ryhmäkoon kasvaminen merkitsee työhösi?
- Kuulutko johonkin ammattiliittoon?
- Jos kuulut, mikä on liiton kanta ryhmäkoon kasvamiseen?
- Miten arvioit resurssien muutosta ylipäätään?
- Millainen ryhmäkokoo pitäisi olla päiväkodissa?
- Onko mitään muuta ajatuksia ryhmäkoon kasvamiseen liittyen?

Liite 6 Tiedote lastentarhanopettajille

21.1.2016

Tiedote lastentarhanopettajille

Hei.

Olen kasvatustieteen opiskelija Kaisu Hänninen Lapin yliopistosta. Teen parhaillaan pro gradu -tutkielmaa aiheesta ”Ryhmäkoon kasvamisen merkitys lastentarhanopettajan työssä”. Tutkimuksen tarkoitus on saada selville sitä, mikä merkitys ryhmäkoon kasvamisella on lastentarhanopettajan työssä.

Miksi valitsin tämän aiheen? Siihen on kolme syytä. Ensimmäinen on se, että se on hyvin ajankohtaista. Toinen syy on se, että olen tästä aiheesta hyvin kiinnostunut, koska olen sosionomi (AMK), jossa sain samalla lastentarhanopettajan pätevyyden. Olen siis myös lastentarhanopettaja ja olen tehnyt niitä töitä noin 1,5 vuotta ennen kuin lähdin taas opiskelemaan. Kolmas syy on se, että olen äiti. Minulla on 1v. 7kk oleva tyttö ja varmasti joku päivä on niin, että tyttäreni menee päivähoitoon (on nyt kotona). Eli näin lastentarhanopettaja ja äitinä haluan tietää, mitä pätevät lastentarhanopettajat ovat mieltä ryhmäkoon kasvamisesta.

Tällä hetkellä etsin vapaaehtoisia lastentarhaopettajia haastatteluun. Ennen haastattelua olen lähettänyt sähköpostiin sekä saatekirjeen että haastattelurungon, jotta voi tutustua etukäteen kysymyksiin. Haastattelu kestää arviolta 15-20 minuuttia. Tulen haastattelun nauhoittamaan. Ketään haastateltavaa ei pysty tunnistamaan pro gradu -tutkielmasta, sillä en tule käyttämään haastateltavien nimiä, päiväkodin nimeä enkä mitään sellaista, mistä voisi tunnistaa haastateltavat.

Jos nyt haluat tulla haastatteluun, ota yhteyttä minuun mielellään sähköpostilla, mutta voit toki myös puhelimitse, niin voimme sopia haastattelusta. Tässä jo valmiiksi muutamia päiviä, jolloin minulle sopii: to 28.1., ma 1.2., to 4.2. ja pe 5.2. Kellon ajalla ei ole väliä. Toki voit ehdottaa muitakin päiviä. **Viimeinen ilmoittautuminen haastatteluun**

on 1.2.2016, koska minulla on ikävä kyllä kiire aikataulu. Pyrkimyksenäni on saada tutkielmani valmiiksi toukokuun loppuun mennessä, kuitenkin viimeistään kesäkuun aikana.

Ystävällisin terveisin

Kaisu Hänninen

[Tutkijan yhteystiedot: sähköpostiosoite ja puhelinnumero]